

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021 – 2024**

Spis treści

Wprowadzenie	4
I. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	5
II. ADRESACI PROGRAMU	6
III. ZADANIA PROGRAMU	7
IV. CELE PROGRAMU	7
V. REALIZATORZY PROGRAMU	9
VI. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	10
VII. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE – ZAGADNIENIA TEORETYCZNE	12
1. Definicja	12
2. Formy przemocy w rodzinie.....	13
3. Cykle przemocy	14
4. Specyficzne cechy i zjawiska zawarte w procesie przemocy	15
5. Przemoc a zaburzenia osobowości	17
6. Strategie osób stosujących przemoc	19
7. Zjawisko przemocy wobec osób starszych	21
VIII. INSTYTUCJONALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC25	
IX. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE	29
1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dostępne badania	30
2. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dane instytucjonalne	67
2.1 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec w zakresie realizacji ustawy	67
o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	67
2.2 Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	74
2.3 Działania Komendy Powiatowej Policji w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	79
2.4 Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy	81
2.5 Działania Prokuratury Rejonowej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	82
2.6 Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	82
2.7 Działania Sądu Rejonowego w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	83

2.8	Wnioski.....	83
X.	OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU	84
4.	Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	84
1.	Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna.....	85
2.	Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	87
3.	Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	90
4.	Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	92
XI.	MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	94
XII.	EWALUCJA.....	94
XIII.	ZASADY FINANSOWANIA	95
XIV.	ANALIZA SWOT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE	95
	ZAKOŃCZENIE.....	99
	Spis tabel.....	100
	Spis wykresów.....	102

Wprowadzenie

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024, stanowi kontynuację i rozwój realizacji działań prowadzonych w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2016-2020.

Rodzina jako najmniejsza komórka społeczna i najważniejsza instytucja w życiu człowieka stanowi wartościowe środowisko socjalizacyjne i wychowawcze dla swoich członków, którzy winni odnajdywać w niej oparcie, poczucie bezpieczeństwa oraz źródło zaspakajania fundamentalnych potrzeb. Aby wszystkie te procesy przebiegały prawidłowo, życie rodzinne opierać musi się na zrozumieniu, zaufaniu oraz szacunku i miłości. Alkohol, inne używki czy uzależnienie od hazardu to tylko przykładowe czynniki dezorganizujące wzajemne relacje członków rodziny, przez które nie jest ona w stanie wypełniać podstawowych zadań społecznych. Przyczyniają się one również w znacznym stopniu do przejawiania zachowań agresywnych przez osoby dotknięte tymi nałogami. Nie są to oczywiście jedyne okoliczności implikujące przemoc w rodzinie. Zwrócić należy również uwagę na uwarunkowania wewnętrzne w postaci chociażby chorób psychicznych i zaburzeń osobowości czy zewnętrzne, jakimi może być zła sytuacja ekonomiczna, brak zatrudnienia czy też podatność na niewłaściwe wzorce przekazane przez najbliższe otoczenie.

Przemoc w rodzinie nie jest obecnie utożsamiana wyłącznie ze stosowaniem przemocy fizycznej mężczyzny wobec kobiety czy dzieci. Zwraca się bowiem uwagę również na tzw. przemoc psychiczną, a także fakt, że zachowania agresywne mogą dotyczyć także mężczyzn ze strony kobiet. Zdarzają się również przypadki znęcania się fizycznego czy psychicznego w stosunku do rodziców, dziadków bądź innych starszych członków rodziny. Skala tego zjawiska skutkuje koniecznością wdrażania adekwatnych sposobów zapobiegania i przeciwdziałania temu zjawisku, które może dotknąć obecnie każdą rodzinę, niezależnie od statusu społecznego i jej modelu.

Uwzględniając fakt, iż przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania, wymaga ona podjęcia dobrze zorganizowanych i zaplanowanych działań. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz.218 z późn.zm.), pozwala na podjęcie celowych, zamierzonych i jednolitych działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Założenia przyjęte w Programie ukierunkowane są na prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych oraz działań odnoszących się bezpośrednio do osób doznających przemocy w rodzinie, jak również osób stosujących przemoc w rodzinie, a także podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

➤ PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

Obszar ten kierowany jest do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

➤ OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE

Obszar ten kierowany jest do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych).

➤ ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE

Obszar ten kierowany jest do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

➤ PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PRZEDSTAWICIELI PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Obszar ten kierowany jest do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

II. ADRESACI PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Miejskiej Mielec kierowany jest do:

- 1) Ofiar przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci
 - współmałżonków lub partnerów
 - osób starszych
 - osób z niepełnosprawnościami
 - osób niesamodzielnych
- 2) Osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 3) Świadców przemocy w rodzinie;
- 4) Osób i rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie;
- 5) Mieszkańców Gminy Miejskiej Mielec;
- 6) Służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

III. ZADANIA PROGRAMU

Istotnym zadaniem niniejszego Programu jest realizacja działań w zakresie:

- zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie;
- promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- upowszechniania informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą w rodzinie jak i stosującym przemoc w rodzinie.

IV. CELE PROGRAMU

Cele Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2024:

➤ ***CEL GŁÓWNY***

Głównym celem Programu jest zminimalizowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Mielca, ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania rozwiązań i narzędzi pomocowych, służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, poprzez inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

➤ ***CELE SZCZEGÓŁOWE***

Cele szczegółowe Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021- 2024, ukierunkowane są na:

- Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- Zwiększenie skuteczności oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie;
- Zwiększenie poziomu kompetencji służb, przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024, zawiera podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie. Wiedza na temat cech charakterystycznych przemocy oraz zjawisk jej towarzyszących skutkuje podejmowaniem odpowiednich w czasie i sposobie działań interwencyjnych wobec rodziny dotkniętej tego rodzaju kryzysem. Przemoc domowa to rodzaj specyficznego kryzysu, który dotyczy systemu rodzinnego jako całości oraz poszczególnych jej członków (każdego z osobna). Jest ona rodzajem kryzysu, którego doświadczają zarówno osoby doznające przemocy, jak i osoby stosujące przemoc. Jest to kryzys funkcjonowania rodziny, który wymaga podjęcia natychmiastowych działań.

W Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024, zawarte są dane z ogólnopolskich badań monitoringowych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie oraz raport z przeprowadzonej w 2020 roku diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Gminy Miejskiej Mielec. W niniejszym Programie przedstawione zostały również dane statystyczne instytucji pomocowych działających na terenie miasta Mielca.

V. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Gmina Miejska Mielec, która koordynuje działania w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w składzie przedstawicieli: Komendy Powiatowej Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Sądu Rejonowego - Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, instytucji ochrony zdrowia i oświaty, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prokuratury Rejonowej, Parafii Rzymskokatolickiej, Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego.

Kluczową rolę w tym systemie i obsługę administracyjną zespołu zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu, który jest również wykonawcą szeregu działań interwencyjnych, pomocowych, specjalistycznych oraz sprawozdawczych. Nadzór merytoryczny nad realizacją Programu sprawuje Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu.

Program oprócz katalogu działań ujętych w każdym z 4 obszarów określa również wskaźniki, terminy realizacji oraz następujące podmioty odpowiedzialne za ich realizację:

- SSZ – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu;
- MOPS– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu;
- ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Mielcu;
- OPiTU– Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu;
- GKRPA– Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mielcu;
- PIK – Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu;
- PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu.

VI. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Program realizowany jest w oparciu o następujące akty normatywne i prawne:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn.zm.);
- 2) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn.zm.);
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn.zm.);
- 4) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn.zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876);
- 6) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz.821.);
- 7) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r., poz. 360 z późn.zm.);
- 8) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r., poz. 14444 z późn.zm.);
- 9) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz.1359);
- 10) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057 z późn.zm.);
- 11) Rozporządzeniem Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta"(Dz. U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245);
- 12) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r., Nr 81, poz. 448);
- 13) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2010 r., Nr 201, poz. 1334 z późn.zm.);
- 14) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy

w rodzinie, kwalifikacje osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowe kierunki prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacje osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259).

Program jest spójny z:

- 1) Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 2) Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie;
- 3) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Mielca;
- 4) Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Mielca.

VII. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE – ZAGADNIENIA TEORETYCZNE

1. Definicja

Według definicji przyjętej w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn.zm.), **przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członka rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.**

W obszarze badań psychologicznych przemoc w rodzinie rozumiana jest jako działania lub zaniechania osób stosujących przemoc, dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a przede wszystkim w ich życie lub zdrowie (fizyczne lub psychiczne). Działania te lub zaniechania powodują u osób krzywdzonych szkody lub cierpienie. Intencjonalność rozumiana jako zamiar wyrządzenia krzywdy nie jest warunkiem koniecznym, aby dane zachowanie uznać za przemoc. Celem intencjonalnego działania osoby stosującej przemoc jest kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy, a dopiero konsekwencją są różnego rodzaju szkody osobiste.

Przemoc charakteryzuje się tym, iż jest:

➤ INTENCJONALNA

Jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.

➤ OPARTA NA ASYMETRII SIŁ

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy w różnych obszarach.

➤ NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE OFIARY

Sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)

➤ POWODUJE CIERPIENIE I SZKODY

Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony

2. Formy przemocy w rodzinie

Rodzaje przemocy	Katalog potencjalnych zachowań
PRZEMOC FIZYCZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni lub innych niebezpiecznych narzędzi, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, wyrzucanie z samochodu, gaszenie papierosa na osobie, nieudzielanie koniecznej pomocy i in.
PRZEMOC PSYCHICZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę okazywania uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), szantażowanie zabójstwem, przekonanie o swojej bezkarności i in.
PRZEMOC SEKSUALNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, poniżanie możliwości, obśmiewanie, wymuszanie oglądania pornografii i powtarzania zachowań tam stosowanych i in.

PRZEMOC EKONOMICZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb członków rodziny i in.
ZANIEDBYWANIE (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. niezaspakajanie podstawowych potrzeb zarówno fizycznych (właściwe odżywianie, ubieranie, ochrona zdrowia, edukacja itp.) jak i psychicznych (poczucie bezpieczeństwa, miłość, troska i in.)

3. Cykle przemocy

Istotą przemocy domowej jest fakt, że nie jest to czyn jednorazowy. Bardzo często przemoc w rodzinie ma kilku lub kilkunastoletnią historię.

Wyróżniamy trzy fazy powtarzającego się cyklu:

➤ FAZA NARASTANIA NAPIĘCIA

W tej fazie sprawca jest zazwyczaj poirytowany, napięty, czepia się o wszystko. Ofiara stara się go uspokajać poprzez spełnianie zachcianek i nawet najtrudniejszych zadań wierząc, że wreszcie usunie przyczynę irytacji i zapobiegnie jej narastaniu. Energia ofiary jest skoncentrowana na wszystkich, możliwych działaniach, które pozwoliłyby uniknąć kolejnej awantury. Prawda jest taka, że ofiara nie może nic zrobić by uniknąć kolejnej fazy oraz czuć się odpowiedzialna za zachowanie sprawcy.

➤ FAZA OSTREJ PRZEMOCY

W tej fazie sprawca staje się gwałtowny, wpada w furję. Znajdując w zachowaniu ofiary pretekst dla siebie wywołuje awanturę używając poza przemocą fizyczną również innych form. Ofiara może być wtedy poważnie pobita, zraniona, czasem jest zagrożone jej życie. Wtedy najczęściej ofiara decyduje się na szukanie pomocy.

➤ FAZA MIODOWEGO MIESIĄCA

W tej fazie sprawca okazuje skruchę i miłość zwłaszcza, gdy ofiara ujawni prawdę na zewnątrz. Sprawca zaczyna się wtedy zachowywać tak jak ofiara tego sobie życzy. Ofiara ma wówczas do czynienia z przeprosinami sprawcy, który obiecuje poprawę tłumacząc często, że nie pamięta aktu przemocy. Jest czuły i troskliwy, zapewnia o swojej miłości. Do przeprosin sprawca często dodaje prezenty i własne łzy, czemu ofiara nie może się oprzeć. Sprawca i ofiara zachowują się jak świeżo zakochana para. Ofiara zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie incydentem. Czuje się kochana, myśli, że jest dla niego ważna i znowu go kocha.

Konsekwencje fazy miodowego miesiąca:

- faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz;
- jednak faza miodowego miesiąca mija i znów rozpoczyna się faza narastania napięcia;
- faza miodowego miesiąca niesie zagrożenie, ponieważ przemoc w następnym cyklu bywa gwałtowniejsza;
- w tej fazie ofiara przemocy najczęściej nie szuka pomocy a te osoby, które wcześniej podjęły jakieś kroki wycofują się z przekonaniem, że osoba stosująca przemoc dotrzyma danego słowa.

4. Specyficzne cechy i zjawiska zawarte w procesie przemocy

W rodzinach, w których ma miejsce przemoc domowa, można zaobserwować różnego rodzaju zjawiska typowe dla okoliczności przemocy. Występują one najczęściej w postaci sprzężonej.

Zjawiska typowe dla przemocy domowej to:

➤ MECHANIZM BŁĘDNEGO KOŁA

Polega na powielaniu schematu postępowania nawet w kolejnych pokoleniach. Dzieci pochodzące z rodzin, w których doświadczały przemocy wchodzą w związki przemocowe, powielając utarty schemat doświadczania przemocy.

➤ PUŁAPKA PSYCHICZNA

Osoba doświadczająca przemocy, czując się odpowiedzialna za charakter związku, w którym żyje, usprawiedliwia postępowanie osoby stosującej przemoc i swoje, wskazuje na pozytywne strony swoich działań nakierowanych na utrzymanie związku, wykazuje, że bez jej zaangażowania emocjonalnego, bez podejmowania wysiłku sytuacja byłaby gorsza.

➤ PUŁAPKA SYTUACYJNA

Osoba, która doświadcza przemocy, uznaje, że pozostanie w związku przemocowym, dostarcza jej korzyści i dużo by straciła, gdyby z niego wyszła. Wynika to z poczucia braku innych możliwości, a także z lęku o przyszłość: że sobie nie poradzi, że druga strona może się zemścić, że znajduje się w sytuacji bez wyjścia.

➤ PUŁAPKA LĘKU

Osoba będąca w związku, w którym doświadcza przemocy, odczuwa znaczny lęk. Osoba ta wyobraża sobie różne rzeczy, które mogą mieć miejsce, kiedy odejdzie od osoby stosującej przemoc. Nierzadko dla osób doświadczających przemocy doświadczenie tego lęku jest bardzo silne i wolą one pozostać w sytuacji, która jest dla nich znana i wobec, której wypracowały już mechanizmy adaptacyjne. Niekiedy – paradoksalnie – przeżywają tę sytuację jako bardziej bezpieczną niż nowa sytuacja.

➤ PUŁAPKA WYUCZONEJ BEZRADNOŚCI

Osoba dotknięta przemocą nierzadko wykazuje się brakiem wiary w swoje możliwości oraz brakiem umiejętności oceny sytuacji i swoich zdolności do poradzenia sobie w różnych okolicznościach. Niekiedy przewidywanie porażki nosi cechy generalne: osoba nie jest w stanie poradzić sobie psychicznie czy fizycznie z danym zagadnieniem, nie widzi alternatyw dla swojej sytuacji, wykazuje „czarno-białe” myślenie, ocenia sytuację jako „bez wyjścia” albo zmierzająca jedynie do klęski, wykazuje się chroniczną, narastającą bezradnością, myśleniem bez nadziei i brakiem poczucia sensu w planowaniu i podejmowaniu różnych działań.

➤ SYNDROM SZTOKCHOLMSKI

To zjawisko polegające na identyfikacji osoby doznającej przemocy z osobą stosującą przemoc. Dodatkowo pojawia się sympatia dla osoby stosującej przemoc oraz powstaje więź emocjonalna. Osoba doznająca przemocy wykazuje zrozumienie dla postaw sprawcy, usprawiedliwia jego działania itp. Pomiędzy osobą stosującą przemoc a osobą doznającą przemocy powstaje więź wynikająca z konsekwentnych i specyficznych oddziaływań osoby stosującej przemoc wobec ofiary (tzw. „pranie mózgu”). Działania te wpływają na zmianę percepcji funkcjonowania osoby doznającej przemocy i tym samym na jej doświadczenia relacji z osobą stosującą przemoc.

5. Przemoc a zaburzenia osobowości

Zdrowa osobowość

- radzi sobie ze stresem w sposób zróżnicowany i elastyczny;
- elastycznie przyjmuje role społeczne, wie, kiedy wykazać się inicjatywą, a kiedy dostosować;
- wykazuje elastyczną zmienność reakcji i zachowań;

Zaburzona osobowość

- wykazuje tendencję do stosowania tych samych strategii, pogarszając tylko swoją sytuację;
- jest niezdolna do elastycznej adaptacji; posiada ograniczoną liczbę strategii i zachowań, uparcie je powielając;
- powtarza swoje wątki dominujące, nawarstwiając swoje problemy, tworząc błędne koło;

Styl osobowości a osobowość antyspołeczna

Wiele cech, które w przerysowanej formie charakteryzują osobowość antyspołeczną ma swoje adaptacyjne odpowiedniki:

- samodzielność
- ambicja
- gotowość do podejmowania rywalizacji
- konstruktywne dążenie do bycia indywidualnością i samostanowienia

Cechy te wyznaczają normę stylu, określają osoby niezależne, ryzykujące, poszukujące przygód.

Styl osobowości antyspołecznej

- preferuje prace jako wolny strzelec, utrzymuje się z powodzeniem dzięki swoim talentom, umiejętnościom, pomysłowości i intelektowi;
- skłonny do życia z własnym wewnętrznym systemem wartości; normy społeczne wpływają na niego w niewielkim stopniu;
- w okresie dojrzewania pełen temperamentu, skłonny do wyrządzania szkód i zakłócania spokoju;
- skłonny do finansowej hojności;
- zdolny do planowania i angażowania się, jednak tylko przez ograniczony okres;
- elokwentny, obdarzony talentem zjednywania sobie przyjaciół;
- zwykle śmiały, zuchwały i twardy; potrafi stawić czoło tym, którzy go wykorzystują;
- zwykle nie przejmuje się innymi, oczekuje, że będą się troszczyć sami o siebie;
- ma silny popęd seksualny, jednak mimo pożądania wielu partnerów może pozostawać w monogamii;
- skłonny do życia chwilą, rzadko miewa poczucie winy;

Osobowość antyspołeczna

- niezdolny do stałej aktywności zawodowej;
- niezdolny do podporządkowania się normom społecznym; skłonny do zachowań niezgodnych z prawem i czynów antyspołecznych;
- drażliwy i agresywny, co znajduje wyraz w bójkach lub napaściach;
- mający stałe niepowodzenia w dotrzymywaniu zobowiązań finansowych;
- niezdolny do planowania, działający impulsywnie;
- pozbawiony szacunku dla prawdy, co przejawia się ustawicznymi kłamstwami, oszukiwaniem innych osób dla osobistego zysku lub przyjemności;
- nie zważa na niebezpieczeństwo własne i innych;
- niezdolny do pełnienia funkcji odpowiedzialnego rodzica lub opiekuna;
- niezdolny do utrzymywania monogamicznej relacji przez dłuższy okres;
- charakteryzujący się brakiem wyrzutów sumienia; łatwo usprawiedliwiający krzywdę uczynioną innym;

6. Strategie osób stosujących przemoc

Osoba stosująca przemoc znajduje wiele logicznych wyjaśnień swojego postępowania. Najczęściej jest przekonana o słuszności takich zachowań i postrzega siebie jako człowieka robiącego różne rzeczy w imię sprawiedliwości czy w trosce o dobro innych ludzi. Wiele osób stosujących przemoc wie, że takie zachowania są niewłaściwe – w przeciwnym razie nie staraliby się tak bardzo ich ukrywać. Czasami myślą o tym, aby zmienić swoje zachowanie, ale bez profesjonalnej pomocy z zewnątrz właściwie nie jest to możliwe, ponieważ przemoc jest źródłem wzmocnień, daje poczucie władzy i przewagi nad innymi ludźmi.

Osoby stosujące przemoc potrafią skutecznie manipulować nie tylko swoimi ofiarami, ale także otoczeniem czy osobami próbującymi interweniować. Do zmniejszenia wagi popełnionych czynów osoba stosująca przemoc potrafi wykorzystywać różne strategie. Dotyczą one głównie sposobów redukcji lęku i zmniejszania poczucia winy przed popełnieniem czynu zabronionego przez prawo oraz osłabiania a czasem nawet całkowitego wyeliminowania wyrzutów sumienia.

Strategie jakie przyjmują osoby stosujące przemoc to:

Kwestionowanie odpowiedzialności

Osoba stosująca przemoc przekonuje siebie i próbuje przekonać innych, że ulega jakimś siłom zewnętrznym, nad którymi nie panuje. Próbuje wmówić interweniującym policjantom czy innym zainteresowanym osobom, że to był wypadek, a więc działanie przypadkowe, niezamierzone.

Kwestionowanie szkody

Osoba stosująca przemoc nie kwestionuje odpowiedzialności, nie zaprzecza, że ona to zrobiła, ale próbuje przekonać siebie i innych, że nic wielkiego się nie stało. Osobom interweniującym często usiłuje wmówić, że pokłócili się, on ją tylko trochę popchnął, a ona się przewróciła; mówi co prawda domownikom, że ich pozabija, ale to przecież tylko słowa.

Kwestionowanie ofiary

Osoba stosująca przemoc nie neguje ani odpowiedzialności, ani szkody, odbiera natomiast prawo ludziom, którzy ucierpieli, do nazywania siebie ofiarami swoich czynów. Swoje zachowanie przedstawia jako akt słusznej zemsty, kary. Osoba doznająca przemocy przedstawiana jest jako ktoś, kto zasłużył na ukaranie.

Potępianie potępiających

Osoba stosująca przemoc odbiera potencjalnym osobom oceniającym jej czyn prawo do oceniania w ogóle. Chodzi tu głównie o odwrócenie uwagi od tego, co zrobiła i skierowanie jej na motywy czy zachowania osób, które mogą ją ocenić, potępić, osądzić. Osoby interweniujące słyszą często, że bicie nie jest czynem nagannym – „przecież wszyscy tak robią”.

Odwoływanie się do wyższych racji

Osoba stosująca przemoc uznaje konieczność poświęcenia jednego dobra w imię innego działania w stanie wyższej konieczności. Osoby interweniujące mogą usłyszeć, że ofiary są bite zapobiegawczo, często są również komentarze, że bicie dzieci to dobra metoda wychowawcza.

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się po latach w sferze emocjonalnej, a w przypadku małych dzieci w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Przemoc zagraża zdrowiu i życiu, niesie cierpienie fizyczne jak również psychiczne u osób, które najczęściej latami doświadczają krzywdzenia, znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju wszystkim członkom rodziny, szczególnie dzieciom. Niesie za sobą ryzyko dziedziczenia zachowań przemocowych lub stawania się w przyszłości osobą krzywdzoną. Pewne wzorce zachowań ulegają powieleniu w życiu dorosłym. Rodziny takie stają się niewydolne, jeśli chodzi o pełnienie przez nie podstawowych funkcji, izolują się społecznie. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań, mających na celu zapobieganie i zwalczanie zjawiska przemocy w rodzinie, którego zasadniczymi elementami

są instytucje i profesjonaliści niosący pomoc rodzinom i osobom uwikłanym w przemoc w środowisku rodzinnym.

7. Zjawisko przemocy wobec osób starszych

Starzenie się organizmu, choć jest procesem naturalnym, odbiera się negatywnie. Osoba w starszym wieku, z pogarszającą się sprawnością fizyczną, nieodwracalnymi zmianami w organizmie nie pasuje do nowego schematu świata. Ogólne spowolnienie, częstsza zapadalność na zaburzenia psychiczne powodują, że takie osoby są spostrzegane w kategoriach nieprzydatności, a wręcz obciążenia. Niewydolność fizyczna powoduje zależność od opiekunów oraz bezradność w dochodzeniu swoich praw. Dotychczas przyjmowane przez osoby starsze role stają się coraz mniej znaczące. Zmienia się tym samym pozycja osób w starszym wieku w strukturze całego społeczeństwa i rodziny. Wyłączenie z aktywnego stylu życia, rutynizacja codziennej aktywności kształtują u osoby starszej cechy potencjalnej ofiary przemocy. Do takich cech charakterystycznych należą: słabość, a tym samym dostępność dla sprawcy, atrakcyjność z racji zakumulowanego bogactwa, samotność i bezradność. Nadużycia wobec osób w starszym wieku objawiają się w wielu formach — zarówno fizycznej, jak i emocjonalnej przemocy, zachowań bazujących na bezbronności oraz lęku.

Osoby starsze, obok grupy osób niepełnosprawnych i dzieci, stanowią grupę szczególnie narażoną na przemoc. Główną przyczyną są ograniczone możliwości psychiczne i fizyczne oraz zależność od otoczenia. Dane wskazują, że najczęściej sprawcami przemocy są osoby z najbliższego środowiska rodzinnego—dzieci, współmałżonek, wnuki. Seniorzy w sytuacji doświadczania przemocy często nie są świadomi mającego miejsce zjawiska. Z kolei Ci świadomi doznawanej krzywdy, często nie wiedzą w jakie miejsce udać się po pomoc. To osoby, których kontakty społeczne najczęściej są ograniczone. Dodatkową barierę stanowią zmniejszone możliwości fizyczne osób starszych. Dodatkowo działają mechanizmy charakterystyczne dla zjawiska przemocy bez względu na wiek ofiary, takie jak wstyd przed przyznaniem się do bycia ofiarą, lęk przed wyjawieniem tajemnicy i konsekwencją w postaci eskalacji konfliktu oraz nadzieja, że sprawca zaprzestanie stosowania przemocy. Przemoc wobec osób starszych jest zjawiskiem zdecydowanie rzadziej ujawnianym niż inne formy przemocy — np. wobec kobiet lub dzieci.

Czynnikami ryzyka wystąpienia przemocy wobec osób starszych są:

- izolacja społeczna osoby starszej – niski poziom lub brak wsparcia społecznego (brak partnera, samotne zamieszkanie);
- wcześniejsze doświadczenia traumatyczne (np. przemoc);
- niepełnosprawności różnego rodzaju (intelektualna, ruchowa itp.);
- choroby (somatyczne i psychiczne);
- stany demencyjne;
- podeszły wiek;
- płeć żeńska;
- pochodzenie etniczne;
- niski przychód;
- bezrobocie, brak świadczeń finansowych;
- wspólne zamieszkiwanie z dalszą i/lub bliższą rodziną (kuzynami, rodzeństwem, dziećmi);
- bezdomność;
- stereotypy i przekonania na temat funkcjonowania osób starszych (braku zdolności rozumowania, o braku zaradności itp.).

Najczęściej stosowane formy przemocy wobec osób w podeszłym wieku to:

- **lekceważenie** – uznawanie, że opinie, wyznawane wartości i potrzeby osób starszych są mniej ważne i mniej cenne;
- **paternalizm/nadopiekuńczość** – skłonność do wyręczania seniora w wykonywaniu niektórych czynności dnia codziennego, nawet w sytuacji, gdy jest on w stanie samodzielnie dać sobie radę i nie widzi potrzeby odwoływania się do pomocy innych osób;
- **protekcjonalność** – skłonność do traktowania człowieka w podeszłym wieku jako osoby niezdolnej do funkcjonowania bez wsparcia danej jednostki lub instytucji, wsparcia udzielanego w sposób szczególny z uwagi na wiek, dostosowanego do ograniczonych dyspozycji seniora o charakterze mentalnym;
- **zaniedbanie** – pomijanie (świadome lub nieświadome) istotnych potrzeb psychosomatycznych, społecznych i materialnych osób starszych. Specyficznym przypadkiem zaniedbania jest niedostarczanie informacji seniorom o przysługujących im prawach socjalnych i zdrowotnych, prowadzących często do nieuświadomienia sobie przez nich istniejących potrzeb i sposobów ich zaspokajania;

- **izolacja społeczna** – oddzielenie ludzi w podeszłym wieku od reszty społeczeństwa, społeczności lokalnej, członków rodziny, znajomych poprzez skupienie ich na wyodrębnionym terytorium.

Z reguły takie oddzielenie wyjaśniane jest chęcią stworzenia warunków dostosowanych do specyficznych potrzeb osób starszych;

- **nadużycia finansowe** – związane są z niesprawiedliwym, nieuzasadnionym lub sprzecznym z literą prawa użyciem zasobów materialnych, tytułów własności i uprawnień będących w posiadaniu osób starszych. Do tej grupy nadużyć należą różnego rodzaju oszustwa związane ze świadomym wykorzystaniem niewiedzy i bezradności ludzi w podeszłym wieku jako konsumentów.

Z nadużyciami finansowymi często powiązane są nadużycia prawne, gdy, korzystając z niewiedzy, osłabionego krytycyzmu seniorów lub ich rzeczywistej niepoczytalności, podejmowane są kroki mające na celu ograniczenie samodzielności prawnej ludzi starszych lub też przejęcie tytułów własności i uprawnień znajdujących się w ich posiadaniu (zachęcanie do spisywania testamentu, aktów darowizn czy umów sprzedaży lub wręcz ich podrabianie, zawieranie fikcyjnych małżeństw);

- **nadużycia cielesne** – przejawy fizycznej agresji w stosunku do osób starszych, przybierające formy od względnie łagodnych (popychanie, szturchanie) do brutalnych (ciężkie pobicie). eksterminacja – świadome dążenie do skrócenia „bezwartościowego” lub przepojonego cierpieniem życia seniora.

Przemoc w wieku starszym nie jest zjawiskiem nowym. Jest to jednak zjawisko przewidywalne i problem, przeciw któremu można podjąć działania zapobiegawcze. Przemoc jest rezultatem współdziałania różnorodnych czynników.

Wśród czynników sprzyjających, czy generujących problem wymienia się:

- **historię rodziny** – zachowania przemocowe mogą być mniej lub bardziej świadomym sposobem rozwiązywania problemów i konfliktów w rodzinie. Historia przemocy może wiązać się z zamianą ról, a zatem osoby krzywdzone w dzieciństwie mogą stać się sprawcami przemocy wobec starych rodziców;
- **pleć** – dane statystyczne wskazują, że wśród osób starszych kobiety są częściej ofiarami przemocy. Jednym z powodów jest fakt, że kobiety żyją dłużej, częściej dotknięte

są chorobami przewlekłymi, co prowadzi do wielowymiarowej zależności od opiekunów. Ponadto tradycyjne role społeczne kobiet sprzyjają podatności na przemoc;

- **wzajemną zależność członków rodziny** – wzajemna zależność emocjonalna, finansowa może prowadzić do konfliktów okresowo pozostających w uśpieniu, a następnie przeobrażających się w przemoc;
- **dzielenie wspólnego mieszkania lub domu** – wspólne zamieszkiwanie dostarcza okazji do konfliktów i napięć. Brak prywatności, oczekiwanie pełnej wzajemnej dyspozycyjności, brak czasu dla siebie mogą stanowić przyczynę przemocy;
- **choroby** – prowadzące do zmian w charakterze i zachowaniu starszej osoby, co może być nie do zaakceptowania przez członków rodziny i prowadzić do bezradności, frustracji i desperacji.

VIII. INSTYTUCJONALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC

W związku ze znaczną szkodliwością zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Mielca funkcjonuje system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W systemie tym skorelowano ze sobą wiele różnych działań o charakterze prawnym, psychologicznym i administracyjnym, których wspólnym celem jest ochrona osób przed przemocą w rodzinie.

W skład systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wchodzi różne instytucje, organy i organizacje, których jednym z zadań jest niesienie pomocy rodzinom, w których pojawiła się przemoc, bądź zagrożonych wystąpieniem przemocy. Przedstawiciele większości tychże instytucji są powołani w skład **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec**.

Instytucja zespołu interdyscyplinarnego uregulowana jest m.in. w art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem zespołu interdyscyplinarnego jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przewyżaniu trudnych sytuacji życiowych. Dyspozycja wyżej wskazanego przepisu nadaje zespołowi interdyscyplinarnemu status podmiotu o charakterze wewnętrznym, działającego w gminie w ramach jej zadań własnych, a także określa szczegółowo przedstawicieli wchodzących w jego skład. Ustawa nie określa wprost statusu prawnego zespołu interdyscyplinarnego, wskazując jedynie, iż powoływany jest przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Zespół działać ma jednak nie na podstawie uchwały rady gminy, lecz porozumień zawieranych między wójtem a podmiotami, o których mowa w art. 9a ust. 3 lub 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu).

Zespół interdyscyplinarny został powołany na podstawie uchwały Nr XXVII/271/2016 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 28 listopada 2016 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, zarządzeniem Nr 354/2019 r. Prezydenta Miasta Mielca z dnia 5 września 2019 r. ze zm. Jego skład stanowią przedstawiciele instytucji określonych w art. 9a ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi. Zadaniem w/w Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań instytucji i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinary ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec, czuwa nad jednolitością działań instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz poprawnością realizacji procedury „Niebieskie Karty”, jak również nad realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół powołuje grupy robocze do prowadzenia pracy z rodziną w indywidualnych przypadkach. Ocena sytuacji rodziny, rozpoznanie jej potrzeb jest punktem wyjścia do opracowania strategii, z naciskiem na idee interdyscyplinarnej pracy. Główną ideą pracy zespołowej jest wspólne wypracowanie diagnozy i strategii pomocy. Równoczesne przyjrzenie się rodzinie przez wielu specjalistów daje pełniejszy i trafniejszy obraz problemów rodziny i jej mocnych stron, co umożliwia skonstruowanie skoordynowanego planu pomocy, w którym działania różnych specjalistów nie będą się powielać, a tym bardziej wykluczać. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura „Niebieskie Karty” to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” przekazywany jest w ciągu 7 dni do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego. Kolejnym etapem jest powołanie grupy roboczej i zwołanie jej pierwszego posiedzenia, na które są zapraszani przedstawiciele instytucji zobligowanych do wszczynania procedury w sytuacji uzasadnionego podejrzenia o zaistnienie przemocy w rodzinie oraz osoby i specjaliści mogący podejmować działania zmierzające do udzielenia pomocy konkretnej rodzinie, w której wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”. Dokumentacja pracy grup roboczych jest

przechowywana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Mielcu, zaś dokumentacja pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w Wydziale Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu.

Poniżej lista i dane teleadresowe instytucji wchodzących w skład systemu przeciwdziałania przemocy na terenie miasta Mielca.

- 1. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec** (siedziba: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu), ul. Żeromskiego 23, 39-300 Mielec, tel. 17 787 43 84, 17 787 44 01; e-mail: Anna.Maciaszek@um.mielec.pl; Jolanta.Rzeznik@um.mielec.pl;
- 2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu**, ul. Łukasiewicza 1C, 39-300 Mielec, tel. 17 787 56 60, 17 787 56 61, e-mail: : mopsmielec@pro.onet.pl; <http://www.mops.mielec.pl>;
- 3. Komenda Powiatowa Policji w Mielcu**, ul. Wyspiańskiego 8, 39-300 Mielec, tel. 17 584 53 99, 17 584 53 10, e-mail: mielec@rz.policja.gov.pl; <http://www.podkarpacka.policja.gov.pl>;
- 4. Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia, Urząd Miejski w Mielcu**, ul. Żeromskiego 23, 39-300 Mielec, tel. 17 787 43 81, 17 787 44 01, e-mail: Agata.Cwieka@um.mielec.pl; www.mielec.pl;
- 5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mielcu** - siedziba: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu, ul. Żeromskiego 23, 39-300 Mielec, tel. 17 787 43 81, 17 787 44 01; e-mail: : Agata.Cwieka@um.mielec.pl; Jolanta.Rzeznik@um.mielec.pl;
- 6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu**, ul. Żeromskiego 34, 39-300 Mielec, tel. 17 78 004 70, e-mail: pcpr@powiat-mielecki.pl; (prowadzi Punkt Interwencji Kryzysowej w Mielcu, ul. Wszyńskiego 16, tel. 17 78 00 505);
- 7. Prokuratura Rejonowa w Mielcu**, ul. M.C. Skłodowskiej 2, 39-300 Mielec, tel. 17 586 42 11;
- 8. Sąd Rejonowy w Mielcu**, ul. Kościuszki 15, 39-300 Mielec, Tel. 17 582 04 00, e-mail: administracja@mielec.sr.gov.pl; www.mielec.sr.gov.pl
- 9. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mielcu**, ul. Sękowskiego 2B, 39-300 Mielec, tel. 17 788 49 78, 606 503 243, e-mail: pppmielec@poczta.onet.pl; www.poradniamielec.pl;
- 10. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu**, ul. Wolności 44, 39-300 Mielec, tel. 17 788 70 40, 503 125 509, e-mail: osrodekuzaleznien@wp.pl; <http://www.uzaleznienia.mielec.pl>
- 11. Stowarzyszenie Trzeźwośćowe „Nowe Życie”**, ul. Chopina 8, 39-300 Mielec, tel. 17 583 40 00;
- 12. Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Telefon Zaufania w Mielcu**, ul. Chopina 8, 39-300 Mielec, tel. 17 583 40 00

13. ARKA - Poradnia Specjalistyczna i Telefon Zaufania, ul. Ks. Arczewskiego 7, 39-300 Mielec, telefon zaufania – 14 627 40 44; rejestracja do poradni, tel. 14 692 02 93, wew.1

Ponadto informację i pomoc można również uzyskać w placówkach oświatowych na terenie miasta: **przedszkolach, szkołach podstawowych, jak również w zakładach opieki zdrowotnej**, ustawowo zobowiązanych do niesienia pomocy w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.

IX. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Miasto Mielec jest Gminą Miejską i Miastem Powiatowym, położonym w południowo - wschodniej części Polski w województwie podkarpackim. Powierzchnia miasta wynosi 46,89 km², miasto liczy 58 082 mieszkańców (stan na 30.11.2020 r. wg. Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w Mielcu).

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie zawiera:

- dane z badań monitoringowych ogólnopolskich, wojewódzkich i lokalnych,
- raport z przeprowadzonej w 2020 roku diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Gminy Miejskiej Mielec w ramach realizacji projektu „Migiem po...moc” – edycja II. Skala zjawiska przemocy oszacowana została w oparciu o opinie uczniów szkół podstawowych, zebrane w formie badania ankietowego, które obejmuje reprezentatywną grupę, złożoną z min. 304 uczniów klas VII i VIII szkół publicznych prowadzonych przez Gminę Miejską Mielec,
- dane statystyczne instytucji pomocowych działających na terenie miasta Mielca.

Dostrzeżenie samego problemu przemocy w rodzinie jest pierwszym, najistotniejszym krokiem do skutecznego przeciwdziałania temu zjawisku. Nie można go lekceważyć ani marginalizować, ponieważ każda forma przemocy jest atakiem na podstawowe prawa człowieka, a występowanie jej w rodzinie, która z definicji ma być bezpiecznym środowiskiem dla wszystkich jej członków, jest szczególnie naganne i wymaga zdecydowanych reakcji.

Przemoc jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia, a który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary i nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest traktowana, jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne. Ponadto, przemoc jest zjawiskiem społecznym; oznacza to, że nawet, gdy przemoc dotyczy jednej osoby, cierpi na tym nie tylko ta osoba, ale także jej otoczenie – bliscy, znajomi, rodzina. Prócz tego, przemoc nie ma granic i może dotknąć każdego członka społeczeństwa. Należy przy tym zaznaczyć, że przemoc domowa, zwana także „przemocą czterech ścian” jest bardzo trudna do udowodnienia. Profesjonaliści zajmujący się problematyką w swojej pracy zawodowej wskazują ponadto, że stosowania przemocy domowej dopuszczają się osoby, które można określić jako „normalne” bądź „przeciętne”. Stąd też duża rola wrażliwości społecznej w trosce o najbliższe otoczenie i reagowanie na podejrzenia wystąpienia przemocy; na to wpływają zaś działania edukacyjne, profilaktyczne i prewencyjne.

1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dostępne badania

Badania nad przemocą w rodzinie są właściwie całkiem nowe. W Polsce problemem przemocy w rodzinie zajęto się w latach 90 – tych przy okazji modernizacji leczenia odwykowego. Aktualnie, dostępne informacje opierają się głównie na badaniach dotyczących osób korzystających z pomocy instytucjonalnej. Statystyki pomocy społecznej zawierają na ogół informacje na temat mniej uprzywilejowanych społecznie grup, które mają obowiązek udzielania informacji w trakcie sporządzania wywiadu środowiskowego. Ludzie dobrze sytuowani materialnie mają większą możliwość zachowania swojej prywatności przed zainteresowaniem urzędów i Policji. Dlatego też trudno uchwycić prawdziwe rozmiary przemocy w rodzinie, chociaż jest ona zjawiskiem społecznie zauważalnym.

ZEGAR „PRZEMOCOWY” W POLSCE:

- co 40 sekund jakaś kobieta doświadcza aktów przemocy;
- co 2,5 doby ginie kobieta z powodu nieporozumień rodzinnych;
- co 7 minut ktoś zgłasza na Policję fakt przemocy w rodzinie;
- 6% kobiet w wieku 16-60 r.ż. co roku doznaje przemocy (czyli ok.800 tyś.);
- co druga udawała się po pomoc lekarską;
- co szósta wymagała hospitalizacji z powodu doznanej przemocy;

Tylko 30% kobiet zgłasza organom ścigania fakt doznanej przemocy.

(opr. Prof. Beata Gruszczyńska, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, UW)

Osoby zajmujące się zagadnieniem przemocy wewnątrzrodzinnej sugerują, że wcześniejsza niechęć do podejmowania tego tematu, ma swoje źródła w sposobie traktowania problemu jako wyrastającego głównie na podłożu dysfunkcji społecznej lub osobowościowej. Drugim powodem wydaje się być inne, skrajnie odmienne założenie, że przemoc wobec najbliższych jest zwykłym codziennym przejawem funkcjonowania rodziny, jej występowanie jest częste i na tyle powszechne, że zjawisko to jest aprobowane kulturowo. Tak więc, za jedną z kluczowych przyczyn przemocy domowej uznaje się wzory kulturowe przyzwalające na stosowanie przemocy w rodzinie, a także brak społecznej akceptacji na ingerowanie w prywatny obszar relacji rodzinnych przez instytucje kontroli społecznej. Zmiana tych postaw stanowi przedmiot systematycznych oddziaływań zarówno na poziomie ogólnopolskim jak i w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kantar Polska przedstawił badanie realizowane na zlecenie **Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie” – październik 2019r.**

Przeprowadzone badania ukazały, że zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, czy ekonomicznej. Badanie pokazało, że ok. 85 % -90 % Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak około 10% dorosłych osób (a więc ponad 3 mln osób) uznaje, różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu w odniesieniu do stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Polacy w swoim otoczeniu najczęściej zauważają przemoc psychiczną (54% osób zna rodziny, w których ta przemoc występuje). Najmniej dostrzegana jest przemoc seksualna. Co trzeci badany przyznaje, że w dzieciństwie doświadczył przemocy psychicznej oraz fizycznej, takie doświadczenia powodują, że pewne zachowania traktujemy jako normalne i w dorosłym życiu często już nie umiemy inaczej rozwiązywać konfliktów. Niemal co czwarty badany był w dzieciństwie świadkiem przemocy psychicznej w swoim domu. Przemocy w rodzinie najczęściej doświadczają kobiety i dzieci, choć dotyczy ona także mężczyzn. Na przemoc najbardziej narażone są osoby, które doświadczyły jej w dzieciństwie. Wyniki badania bardzo wyraźnie wskazują na korelację pomiędzy nadużywaniem alkoholu, a przemocą w rodzinie. 30% respondentów potwierdza bycie sprawcą przemocy w rodzinie –jednokrotnym 9%, kilkukrotnym 17% i wielokrotnym 3%. Oznacza to, że ponad 9 mln Polaków przyznaje się do stosowania przemocy w rodzinie, a około 6 mln było w takiej sytuacji kilku lub wielokrotnie. Do stosowania przemocy psychicznej przyznało się najwięcej osób (24%), w dalszej kolejności do fizycznej (11%), a w najmniejszym zakresie do ekonomicznej (5%)i seksualnej (2%).

Raport ten ukazuje, iż przemoc jest wszechobecna, a w środowisku rodzinnym szczególnie bolesna i groźna. Chodzi bowiem nie tylko o osobiste doświadczenia osób pokrzywdzonych przemocą, ale także o najbliższe otoczenie, a szczególnie dzieci, które będąc choćby tylko świadkami przemocy bardzo to przeżywają i nie jest to obojętne w ich dalszym dorosłym życiu. Skala przemocy w rodzinie zdaniem większości ekspertów znacząco się nie zmienia, jednak zmienia się świadomość społeczna i więcej przypadków wychodzi na jaw i jest zgłaszane, w tym zakładane są Niebieskie Karty. Oczywiście inaczej wygląda to w dużych miastach, a inaczej na wsiach, gdzie mieszkańcy są bardziej konserwatywni.

Oficjalne statystyki są jednak zdecydowanie zaniżone i pokazują jedynie niewielką część, można powiedzieć -czubek góry lodowej. Przemoc nieujawniona, a niekiedy nawet nieświadomiona zwana w kryminologii ciemną liczbą jest bardzo duża, a jej skala trudna do oszacowania. W Polsce, podobnie jak w międzynarodowych badaniach wyniki pokazują, że przemoc dosięga różne środowiska, nie tylko dysfunkcyjne, nie tylko osób o niskim statusie społecznym, nadużywających alkoholu, a z takim poglądem zgadza się wielu badanych. Badani profesjonaliści mówili też o przemocy, jakiej coraz częściej dopuszczają się dzieci wobec rodziców. Były to zarówno przykłady nastolatków żądających od swoich rodziców pieniędzy, jak i dzieci zaniedbujących starzejących się rodziców. Jednocześnie częste opinie badanych, że osoby doznające przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację, czyli właściwie pomoc nie jest konieczna – są bardzo niepokojące. To wyraźny i pilny sygnał potrzeby działań edukacyjnych przeciwdziałających stereotypom.

Jak wynika z opublikowanego raportu podsumowującego działalność **Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w 2019 roku**, przemoc domową zgłaszają przede wszystkim kobiety. Ze statystyk wynika, że były to głównie zgłoszenia telefoniczne. Specjaliści „Niebieskiej Linii” rozpoczęli w ubiegłym roku 369 nowych interwencji, przez cały 2019 rok za pośrednictwem Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” przeprowadzono 22 347 rozmów, z czego nieco ponad 91 proc. miało miejsce za pośrednictwem infolinii telefonicznej. Prawie 3500 połączeń pochodziło od świadków (15,6% wszystkich rozmów), a jedynie 252 – od osób krzywdzących (stanowi to 1,1% wszystkich rozmów). Telefony od osób stosujących przemoc również we wcześniejszych latach zdarzały się sporadycznie. Osoby zgłaszające przemoc w większości przypadków nie wskazywały jedynie na jeden jej rodzaj. Jak wynika ze statystyk przemocy domowej: „przemoc psychiczna towarzyszy w zasadzie każdej z pozostałych form. Zgłaszało ją w 2019 roku 6 275 osób (w tym 180 dzieci). Przemoc fizyczną zgłaszało 3 696 dzwoniących (w tym 147 dzieci). Odnotowano również niemały udział przemocy ekonomicznej oraz seksualnej”. W prawie połowie przypadków (47,5%) osobą krzywdzącą był partner, na drugim miejscu rodzic lub rodzice, w dalszej kolejności – były partner, pełnoletnie dziecko i dalsza rodzina. Jak wskazano w raporcie: „podstawową okolicznością, która sprawiała, że potrzebna okazywała się pomoc z zewnątrz, była powtarzalność przemocy i wiek osoby jej doznającej. Niepokojącym sygnałem skłaniającym do podjęcia działań było też nadużywanie alkoholu przez osobę stosującą przemoc”.

„Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” przeprowadzona przez **Fundację Dajemy Dzieciom Siłę** jest jednym z nielicznych badań w Polsce mających na celu pogłębienie

oraz uaktualnienie wiedzy na temat wiktylizacji dzieci i młodzieży oraz jej uwarunkowań. Przedmiotem badania był problem doświadczania przez dzieci różnego rodzaju przemocy lub krzywdzenia, co określa się terminem wiktylizacji (z ang. victimisation– bycie ofiarą krzywdzenia).

Raport ten ukazuje, iż:

- siedmiu na dziesięciu nastolatków (72%) w wieku 11–17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu badanych kategorii krzywdzenia;
- przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41% młodych ludzi. Co trzeci badany (33%) doznał ze strony bliskich dorosłych przemocy fizycznej, a co piąty (20%) – przemocy psychicznej. Sprawcami obu tych form przemocy najczęściej byli rodzice;
- świadkami przemocy domowej (między rodzicami lub osoby dorosłej wobec innego dziecka) było 13% badanych uczniów;
- najczęściej występującą dysfunkcją w rodzinach badanych było nadużywanie alkoholu (15%). Rodzice co siódmego nastolatka (14%) rozstali się lub rozwiedli. Dziewięć procent badanych w wieku 13–17 lat zadeklarowało, że ktoś z domowników chorował na depresję lub inną chorobę psychiczną, a 5% badanych w wieku 15–17 lat przyznało, że domownik próbował popełnić samobójstwo;
- zdecydowana większość badanych (89%) wskazała choć jedną osobę w swoim otoczeniu, do której może się zwrócić w trudnej sytuacji. Siedem procent dzieci przyznało, że nie ma takiej osoby. Najczęściej osobą wspierającą jest matka, następnie kolega lub koleżanka, a na trzecim miejscu – ojciec;
- co szósty polski nastolatek w wieku 11–17 lat (16%) okaleczał się, a 7% badanych podjęło próbę samobójczą (pytano osoby w wieku 13–17 lat). Istotnie częściej zachowania autodestrukcyjne występowały wśród dziewczyn– co czwarta (23%) okaleczała się, a co dziesiąta (10%) próbowała się zabić;
- badani, których członkowie rodziny nadużywali alkoholu, pięciokrotnie częściej padali ofiarą przemocy ze strony bliskich dorosłych, trzykrotnie częściej doświadczali przemocy rówieśniczej i wykorzystywania seksualnego oraz byli dwukrotnie bardziej narażeni na obciążające doświadczenia seksualne. Zażywanie narkotyków przez członka rodziny ponad pięciokrotnie zwiększało szansę respondenta na doświadczenie przemocy rówieśniczej i trzykrotnie na doświadczenie przemocy ze strony bliskich dorosłych. Nastolatki (w wieku 13–17 lat), których członkowie rodziny cierpieli na depresję lub inną chorobę psychiczną, ponad czterokrotnie częściej niż pozostałe osoby doświadczali przemocy rówieśniczej;

- dzieci, które doświadczyły przemocy rówieśniczej, oraz te, które doznały przemocy ze strony bliskich dorosłych, trzykrotnie częściej okaleczały się. Natomiast te, które były zaniedbywane fizycznie lub miały obciążające doświadczenia seksualne, podejmowały takie zachowania dwa razy częściej;
- dzieci, które doznały przemocy rówieśniczej, ponad siedem razy częściej podejmowały próby samobójcze. Te, które doświadczyły wykorzystania seksualnego lub bycia świadkiem przemocy domowej – trzy razy częściej.

Przemoc psychiczną oraz zaniedbywanie w przypadku dzieci jest trudno zdiagnozować. Nie należy mimo to pomijać faktu, że ona występuje. Nie wystarczy dziecka nie bić, wykorzystywać seksualnie, aby nie stosować wobec niego przemocy. Dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje uwagi, miłości, przywiązania do osoby, bezpieczeństwa, zainteresowania, opieki. W diagnozie tego czy przemoc wobec dziecka występuje, pomocna może być myśl Janusza Korczaka „Nie ma dzieci –są ludzie, ale o innej skali pojęć, innym zasobie doświadczenia, innych popędach, innej grze uczuć”. Pomocne może więc być i to, czy zachowania, metody wychowawcze wobec dziecka byłyby stosowane, gdyby chociaż dziecko posiadało równy wzrost z dorosłym. Pamiętajmy, że wychowanie dziecka, nie powinno opierać się na braku szacunku do niego, wykorzystywaniu swojej siły, pozycji, aby osiągnąć cel dorosłego, ponieważ w wychowaniu chodzi o to, aby wychować „rozsądnego dorosłego”. Dziecko uczy się zachowań poprzez obserwację tego jak odnoszą się do siebie dorośli, jak dorośli odnoszą się do niego. Poprzez obserwację uczą się jak się komunikować, jak załatwiać sprawy, jak odnosić się do dorosłych, a jak do innych osób.

Raport z przeprowadzonej w 2020 roku diagnozy prezentuje **wyniki badania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Mielca**.

Realizatorem badania była firma Centrum Edukacji MERITUS na zlecenie Gminy Miejskiej w Mielcu.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w mieleckich szkołach podstawowych w listopadzie i grudniu 2020 roku na próbie liczącej 304 uczniów. W diagnozie wzięli udział uczniowie klas siódmych i ósmych, czyli dzieci w wieku 13 – 14 lat. Przed rozpoczęciem badania uzyskano zgodę na udział w badaniu rodziców/opiekunów prawnych.

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą opracowanego na jego potrzeby narzędzia badawczego - kwestionariusza ankiety, powstałego w konsultacji z pracownikami Wydziału Spraw Społecznych

i Zdrowia w Urzędzie Miejskim w Mielcu. Kwestionariusze ankiet zostały ze względu na bezpieczeństwo uczniów oraz zdalną formę działalności szkół w wyżej wymienionym okresie przygotowane w wersji elektronicznej, a następnie rozesłane do uczniów, których rodzice wyrazili zgodę na udział dziecka w badaniu.

Ankiety były anonimowe, składały się w sumie z 20 pytań jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru, dawały także możliwość uzupełnienia odpowiedzi o własną propozycję.

Celem badania była analiza zjawiska przemocy domowej w rodzinach i otoczeniu mieleckich uczniów, a tym samym diagnoza stanu ich bezpieczeństwa oraz wiedzy na temat zachowania się w sytuacji zaobserwowania lub uczestniczenia w zdarzeniach związanych z przemocą domową, przejawiającą się w rozmaitych formach. Uwzględniono przy tym rozmaite zagadnienia, takie jak: sytuacja rodzinna ankietowanych, występowanie zjawiska przemocy domowej w domu i w otoczeniu, formy przemocy domowej, reakcje na przemoc, jej przyczyny, a także kwestie związane z szukaniem pomocy przez osobę doświadczającą przemocy w rodzinie – znajomość procedury Niebieskiej Karty oraz instytucji udzielających takiej pomocy, a także skuteczność działania tychże instytucji.

Badanie przeprowadzono na grupie 304 osób, co stanowi 26,3 % populacji uczniów mieleckich publicznych szkół podstawowych. W badanej grupie znalazło się 170 kobiet i 130 mężczyzn (czworo ankietowanych nie odpowiedziało na to pytanie).

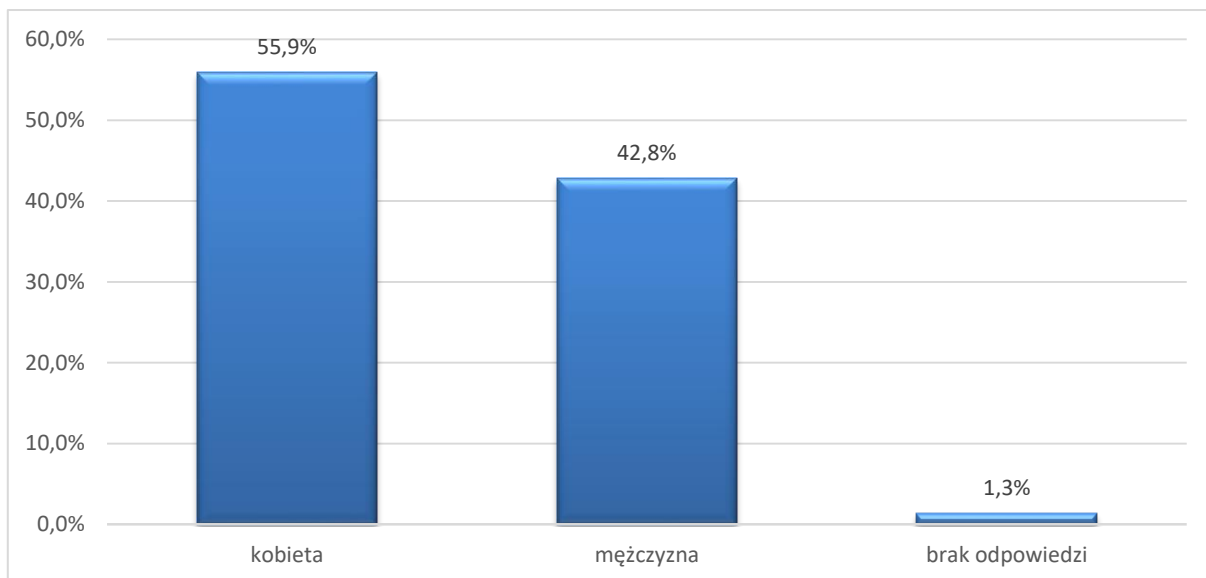
Odpowiedź na niektóre pytania polegała na zaznaczeniu jednej wybranej odpowiedzi. W pozostałych pytaniach istniała możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi – w takich przypadkach dane wyrażone w procentach nie sumują się do 100%. Niektóre pytania dawały też możliwość samodzielnego udzielenia odpowiedzi innej niż zaproponowane.

W pierwszym pytaniu zapytano ankietowanych o płeć.

Płeć	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
kobieta	170	55,9%
mężczyzna	130	42,8%
brak odpowiedzi	4	1,3%
Razem	304	100,0%

Tabela 1. Płeć

Wśród ankietowanych osób 55,9% odpowiadających to kobiety (170 osób), a 42,8% – mężczyźni (130 osób). 1,3% (4 osoby) nie odpowiedziały na pytanie o płeć.

Wykres 1. Płeć

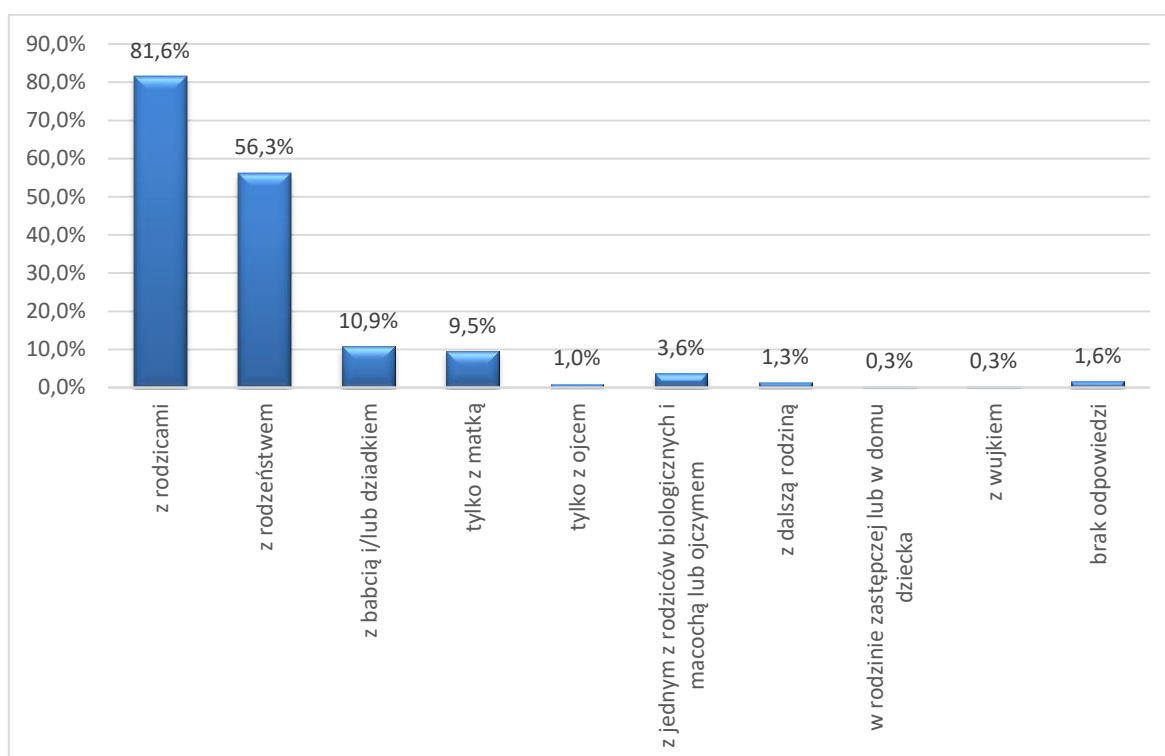
Pytanie nr 2 dotyczyło osób, z którymi ankietowani mieszkają. Jest to bardzo ważna informacja w świetle pytań o przemoc domową.

Pytanie to uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%. Na pytanie padły następujące odpowiedzi:

Z kim obecnie mieszkasz? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
z rodzicami	248	81,6%
z rodzeństwem	171	56,3%
z babcią i/lub dziadkiem	33	10,9%
tylko z matką	29	9,5%
tylko z ojcem	3	1,0%
z jednym z rodziców biologicznych i macochą lub ojczymem	11	3,6%
z dalszą rodziną	4	1,3%
w rodzinie zastępczej lub w domu dziecka	1	0,3%
z wujkiem	1	0,3%
brak odpowiedzi	5	1,6%

Tabela 2. Z kim obecnie mieszkasz?

81,6% odpowiadających wskazało, że mieszkają z rodzicami. 56,3% zaznaczyło, że mieszkają z rodzeństwem. 10,9% ankietowanych mieszka z babcią i/lub dziadkiem. 10,5% ankietowanych wskazało, że mieszkają z jednym tylko rodzicem – z czego zdecydowana większość (9,5%) z matką. 3,6% ankietowanych mieszka z jednym z rodziców biologicznych oraz ich współmałżonkiem. W sumie 1,6% wskazało, że mieszka z dalszą rodziną (w jednym przypadku został określony stopień pokrewieństwa - wujek), a 0,3%, czyli jedna osoba wskazała, że mieszka w rodzinie zastępczej. 1,6% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 2. Z kim obecnie mieszkasz?

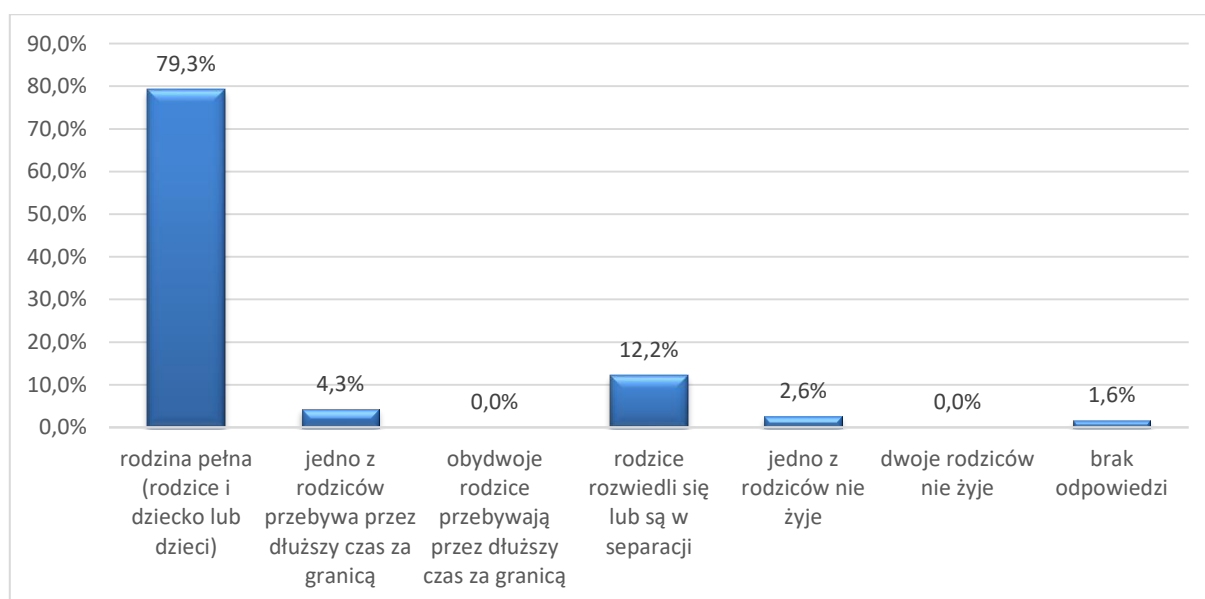
Należy podkreślić, że było to pytanie wielokrotnego wyboru, co oznacza, że wiele osób zaznaczało kilka odpowiedzi (np. mieszkam z rodzicami, rodzeństwem i babcią).

Z odpowiedzi na powyższe pytanie wynika, że większość uczniów mieszka w pełnych rodzinach, niekiedy także z innymi bliskimi osobami (rodzeństwem, dziadkami). Natomiast nieco ponad 14% ankietowanych mieszka w rodzinach niepełnych (jedno z rodziców) lub złożonych z rodzica biologicznego jego/jej nowego współmałżonka. Taka sytuacja dotyczy w sumie 43 osób.

Pytanie nr 3 dotyczyło sytuacji rodzinnej ankietowanych. Łączy się ono tematycznie z pytaniem poprzednim, a jego celem było zbadanie, jaki rodzaj relacji reprezentuje rodzina ankietowanych. Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Jaka jest twoja sytuacja rodzinna?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
rodzina pełna (rodzice i dziecko lub dzieci)	241	79,3%
jedno z rodziców przebywa przez dłuższy czas za granicą	13	4,3%
obydwoje rodzice przebywają przez dłuższy czas za granicą	0	0,0%
rodzice rozwiedli się lub są w separacji	37	12,2%
jedno z rodziców nie żyje	8	2,6%
dwoje rodziców nie żyje	0	0,0%
brak odpowiedzi	5	1,6%
Razem	304	100,0%

Tabela 3. Jaka jest Twoja sytuacja rodzinna?

Wykres 3. Jaka jest Twoja sytuacja rodzinna?

Znaczna większość ankietowanych - blisko 80% - stwierdziła, że żyje w pełnej rodzinie, złożonej z dwojga rodziców i dziecka (dzieci), co pokrywa się z odpowiedziami uzyskanymi w poprzednim pytaniu.

W przypadku niewiele ponad 4% ankietowanych jedno z rodziców przebywa przez dłuższy czas

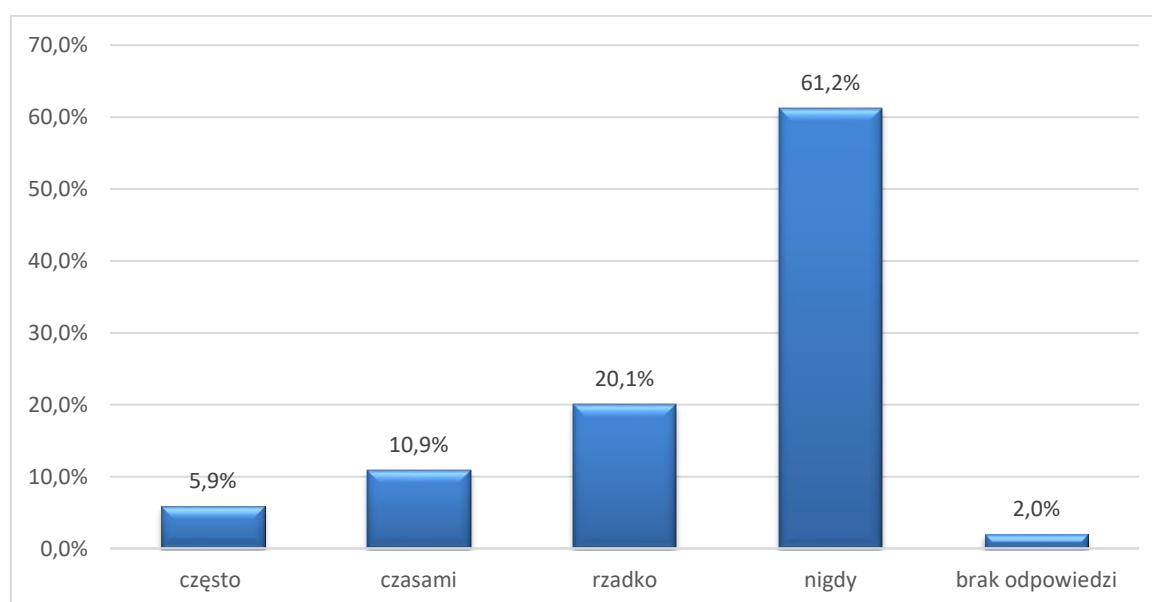
za granicą – taka sytuacja dotyczy 13 osób. Nie ma natomiast sytuacji, w której obydwój rodzice przebywają przez dłuższy czas za granicą.

Natomiast blisko 15% ankietowanych, czyli 45 osób, dotyczy sytuacja, w której rodzice są w separacji lub po rozwodzie, albo też jedno z nich nie żyje.

Kolejne pytanie (nr 4) dotyczyło przypadków przemocy domowej w otoczeniu ankietowanych, przy czym przez otoczenie rozumiemy krąg znajomych, sąsiadów, dalszej rodziny – a więc osoby niezamieszkujące z ankietowanymi pod wspólnym dachem. Celem tego pytania było zbadanie, czy ankietowani uczniowie mają jakikolwiek kontakt ze zjawiskiem przemocy domowej, czy też jest to zjawisko zupełnie im obce. Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Czy spotykasz się w swoim otoczeniu (znajomi, sąsiedzi, dalsza rodzina) ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
często	18	5,9%
czasami	33	10,9%
rzadko	61	20,1%
nigdy	186	61,2%
brak odpowiedzi	6	2,0%
Razem	304	100,0%

Tabela 4. Czy spotykasz się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?

Wykres 4. Czy spotykasz się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?

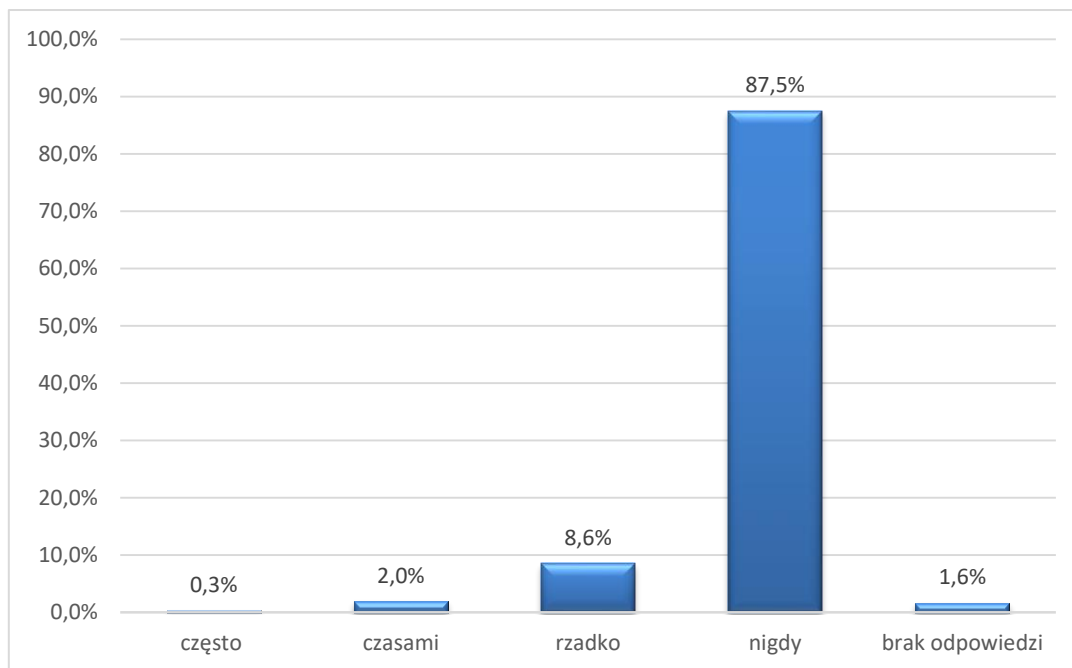
Większość odpowiadających na to pytanie – nieco ponad 61% - stwierdziła, że nigdy się z takim zjawiskiem w swoim otoczeniu nie spotkała. 2% w ogóle nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. **Natomiast w sumie blisko 37% ankietowanych spotkała się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy domowej. Taka sytuacja dotyczy aż 112 osób, co jest liczbą dosyć wysoką.** Blisko 6% ankietowanych, co przekłada się na liczbę 18 osób, wskazuje, że spotyka się z takim zjawiskiem często, a 10,9%, czyli 33 osoby – czasami. Oznacza to, że zjawisko przemocy domowej w środowisku uczniów istnieje i jest zauważalne, skoro dostrzega je otoczenie.

Pytanie nr 5 dotyczyło przypadków przemocy domowej w rodzinach ankietowanych, a więc chodziło tym razem o osoby zamieszkujące z ankietowanymi pod wspólnym dachem. Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Czy spotykasz się w swoim domu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
często	1	0,3%
czasami	6	2,0%
rzadko	26	8,6%
nigdy	266	87,5%
brak odpowiedzi	5	1,6%
Razem	304	100,0%

Tabela 5. Czy spotykasz się w swoim domu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?

Znaczna większość osób odpowiadających na to pytanie – ponad 87% - odpowiedziała, że nigdy nie spotkała się z przemocą we własnym domu. 1,6% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 5. Czy spotykasz się w swoim domu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?

Niepokojące natomiast może być, że w sumie blisko 11% uczniów biorących udział w ankiecie miało do czynienia z przemocą we własnym domu. Taka sytuacja dotyczy 33 osób, przy czym jedna spośród ankietowanych osób wskazała, że spotyka się z przemocą często, a 6 – czasami. 8,6% ankietowanych, czyli 26 osób, rzadko spotyka się z takim zjawiskiem, ale przemoc w ich domach jednak się pojawia.

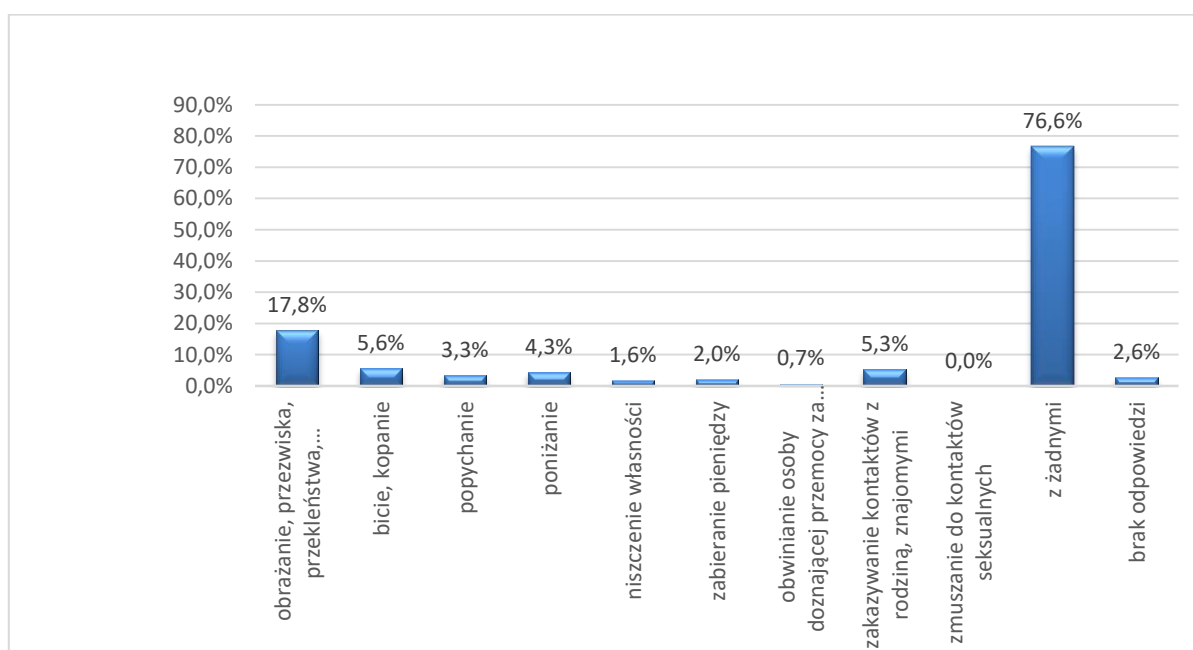
Przyznanie się do tego w ankiecie powinno być sygnałem, że należy podejmować w szkołach działania, których celem będzie szeroko pojęte wsparcie rodzin dotkniętych takim zjawiskiem.

Kolejne pytanie (nr 6) dotyczyło form przemocy, z jakimi ankietowani uczniowie spotkali się w swoich rodzinach. Pytanie to uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Z jakimi formami przemocy wobec ciebie lub członków twojej rodziny spotkałeś się w domu? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
obrażanie, przezwiska, przekleństwa, wyśmiewanie	54	17,8%
bicie, kopanie	17	5,6%
popychanie	10	3,3%
poniżanie	13	4,3%
niszczenie własności	5	1,6%
zabieranie pieniędzy	6	2,0%
obwinianie osoby doznającej przemocy za agresywne zachowanie osoby stosującej przemoc	2	0,7%
zakazywanie kontaktów z rodziną, znajomymi	16	5,3%
zmuszanie do kontaktów seksualnych	0	0,0%
z żadnymi	233	76,6%
brak odpowiedzi	8	2,6%

Tabela 6. Z jakimi formami przemocy wobec ciebie lub członków twojej rodziny spotkałeś się w domu?

Wykres 6. Z jakimi formami przemocy w rodzinie wobec ciebie lub członków twojej rodziny spotkałeś się w domu?

Pytanie to, poza uzyskaniem konkretnych informacji, miało także funkcję kontrolną w stosunku do pytania nr 5. Przyjęte założenie że na to pytanie odpowiedzieli tylko ci uczniowie, którzy w pytaniu poprzednim wskazali, że dotyczy ich problem przemocy

w domu, nie do końca pokrywa się bowiem z wynikami. Przypomnijmy, że około 87% ankietowanych w poprzednim pytaniu stwierdziło, że nie spotkali się z przemocą w swoim domu. Tymczasem tylko niecałe 77% odpowiada, że nie spotkało się w domu z żadnymi formami przemocy. Nawet biorąc pod uwagę, że 2,6% osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, różnica i tak jest dosyć znaczna (około 10%). **Można taki stan rzeczy ostrożnie interpretować w ten sposób, że dopiero wyszczególnienie w pytaniu zachowań, które są różnymi formami przemocy (fizycznej i psychicznej) spowodowało, że uczniowie wskazywali na zachowania, których do tej pory nie interpretowali jako przemoc.** Oznaczałoby to, że potrzebna jest wśród uczniów i ich rodzin edukacja dotycząca różnych form przemocy oraz uświadamianie im, jakiego rodzaju zachowania mieszczą się w tej kategorii.

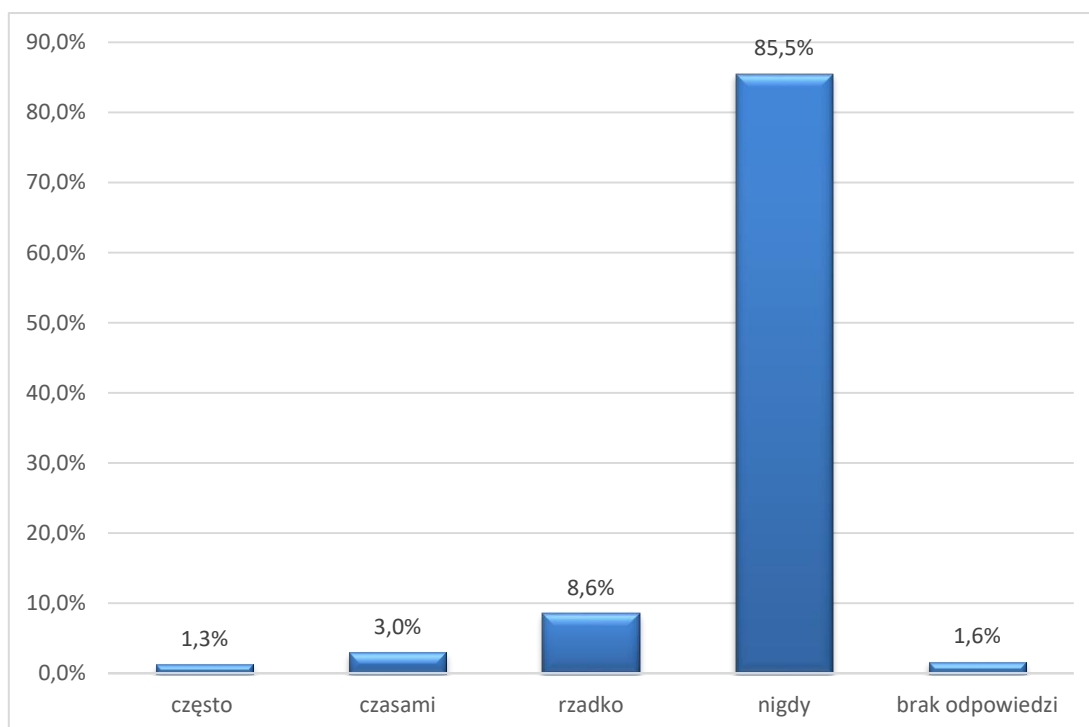
Okazuje się, że wśród zachowań, z jakimi uczniowie doświadczający w domu przemocy mieli do czynienia, najczęściej wskazywane są obrażanie, przewiska, przekleństwa i wyśmiewanie. Na takie zachowania wskazało blisko 18% ankietowanych, czyli 54 osoby. Do innych wskazywanych zachowań należą także bicie i kopanie (5,6%), zakazywanie kontaktu z rodziną i znajomymi (5,3%), poniżanie (4,3%), popychanie (3,3%), zabieranie pieniędzy (2%), niszczenie własności (1,6%). Nikt nie wskazał na zmuszanie do kontaktów seksualnych.

Pytanie 7 dotyczyło przypadków, w których przemoc stosowana w domu dotyczyła bezpośrednio osoby ankietowanej. Pytanie to również uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Czy doznawałeś przemocy w swoim domu?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
często	4	1,3%
czasami	9	3,0%
rzadko	26	8,6%
nigdy	260	85,5%
brak odpowiedzi	5	1,6%
Razem	304	100,0%

Tabela 7. Czy doznawałeś przemocy w swoim domu?

Wykres 7. Czy doznawałeś przemocy w swoim domu?

Znaczna większość ankietowanych (ponad 85%) stwierdziła, że nigdy nie doznała przemocy w swoim domu. **Natomiast blisko 13% uczniów przyznało się, że doznało przemocy. Dotyczy to w sumie 39 osób spośród ankietowanych**, przy czym 4 spośród tych osób przyznaje, że doznawało przemocy często. Jest to kolejne potwierdzenie faktu, że przemoc domowa jest zjawiskiem obecnym w domach uczniów mieleckich szkół podstawowych, a dzieci nie są tylko biernymi obserwatorami, ale również same doznają przemocy. Zaobserwowanie takich sytuacji i ich eliminacja jest zadaniem dla szkół oraz instytucji pomocowych.

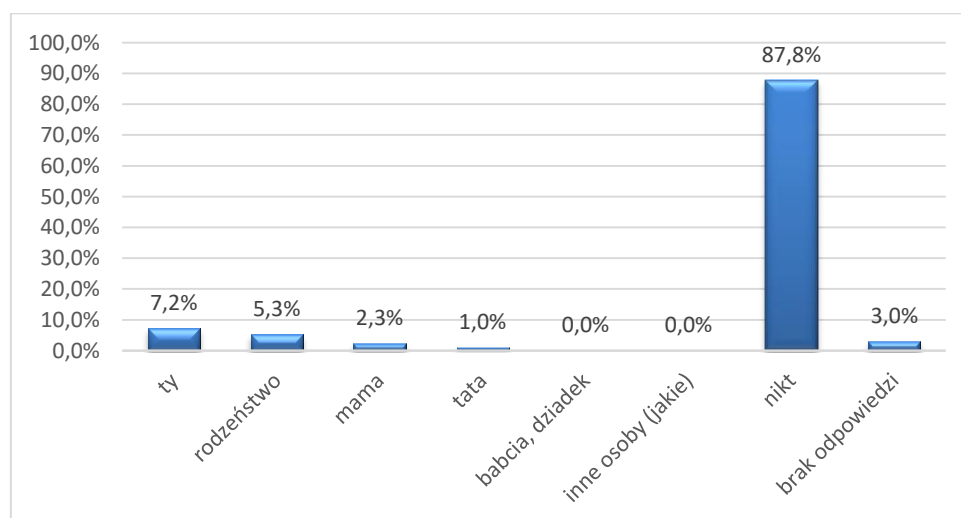
W kolejnym pytaniu (nr 8) ankietowani uczniowie mieli wskazać, jakie konkretnie osoby spośród domowników doznają przemocy. Pytanie to podobnie jak poprzednie uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Kto w twoim domu doznaje przemocy? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
ty	22	7,2%
rodzeństwo	16	5,3%
mama	7	2,3%
tata	3	1,0%
babcia, dziadek	0	0,0%
inne osoby (jakie)	0	0,0%
nikt	267	87,8%
brak odpowiedzi	9	3,0%

Tabela 8. Kto w twoim domu doznaje przemocy?

Większość ankietowanych stwierdziła, że w ich domu nikt nie doznaje przemocy (prawie 88%) i pokrywa się to z odpowiedziami na poprzednie pytania. Część osób wskazała na siebie (nieco ponad 7%), a także na rodzeństwo (5,3%) oraz innych członków rodziny (mama lub tata – w sumie ponad 3%).

Wykres 8. Kto w twoim domu doznaje przemocy?

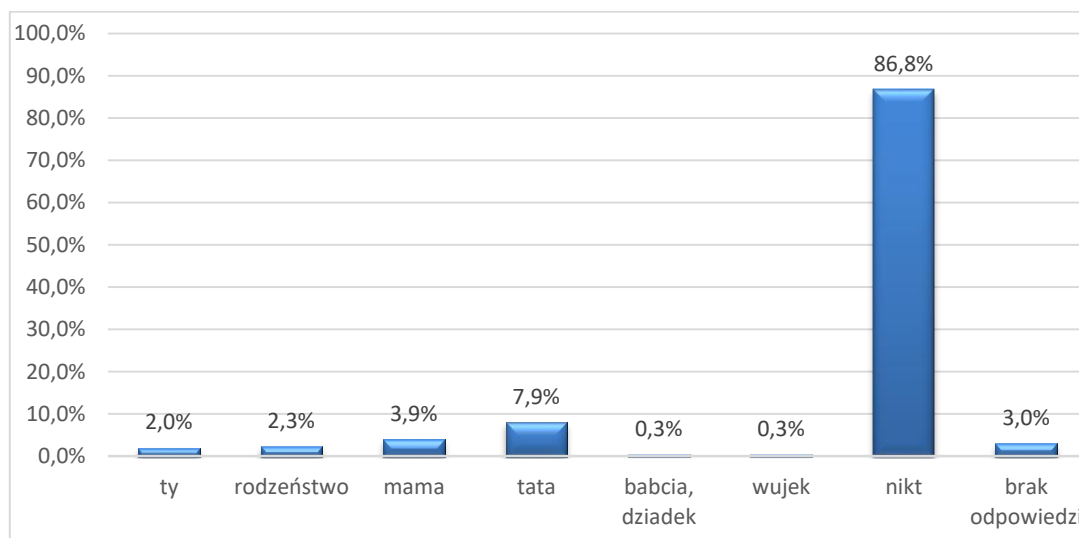
Z analizy odpowiedzi wynika więc wniosek, że osobami doznającymi przemocy w domu rodzinnym w większości przypadków są dzieci. Rzadziej są to rodzice, przy czym problem ten bardziej dotyczy matki niż ojca. Nie wykazano natomiast w ankiecie przypadków, aby osobami doznającymi przemocy byli inni członkowie rodziny.

W pytaniu nr 9 ankietowani uczniowie mieli wskazać osobę, która w ich domu stosuje przemoc wobec innych członków rodziny. Również i to pytanie uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Kto w twoim domu stosuje przemoc? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
ty	6	2,0%
rodzeństwo	7	2,3%
mama	12	3,9%
tata	24	7,9%
babcia, dziadek	1	0,3%
wujek	1	0,3%
nikt	264	86,8%
brak odpowiedzi	9	3,0%

Tabela 9. Kto w twoim domu stosuje przemoc?

Wykres 9. Kto w twoim domu stosuje przemoc?

Podobnie jak w przypadku poprzednich pytań, również i tutaj porównywalna ilość odpowiadających stwierdziła, że w ich domu nikt nie stosuje przemocy. Liczba około 87%, która pada również w odpowiedziach na poprzednie pytania, może więc być wiarygodnym wskaźnikiem, że w domach większości ankietowanych nikt nie stosuje i nie doznaje przemocy.

Natomiast blisko 8% uczniów wskazuje na ojca jako osobę stosującą przemoc. Dotyczy to 24 osób. Nieco mniej (blisko 4%) wskazuje na matkę jako osobę stosującą przemoc. Jest także kilka przypadków, w których ankietowani wskazują na rodzeństwo (2,3%) oraz siebie jako osobę stosującą przemoc – ten ostatni przypadek dotyczy 6 osób. Sporadycznie odpowiedzi wskazują na innych członków rodziny (babcia, wujek – po jednym przypadku).

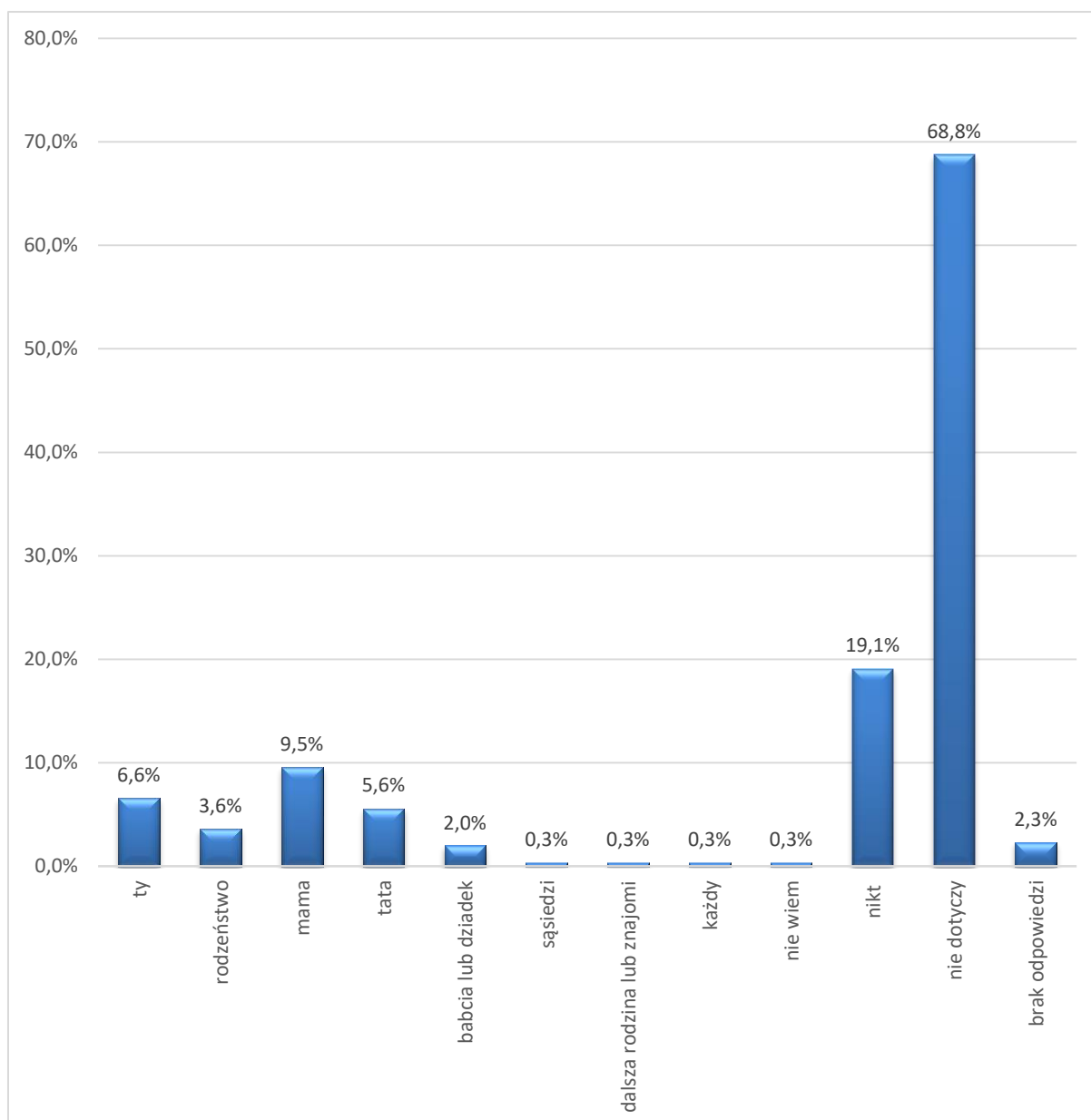
Warte zauważenia są przypadki, że uczniowie szkół podstawowych bywają nie tylko osobami pokrzywdzonymi, ale sami stosują przemoc i tylko w jednym przypadku uczeń stosujący przemoc przyznaje, że sam jej również doznaje.

Dziesiąte pytanie dotyczyło reagowania na przemoc domową. Ankietowani uczniowie mieli wskazać osobę, która w ich domu reaguje na przemoc wobec innych członków rodziny. To pytanie także uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Kto reaguje na przemoc w twoim domu? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
ty	20	6,6%
rodzeństwo	11	3,6%
mama	29	9,5%
tata	17	5,6%
babcia lub dziadek	6	2,0%
sąsiedzi	1	0,3%
dalsza rodzina lub znajomi	1	0,3%
każdy	1	0,3%
nie wiem	1	0,3%
nikt	58	19,1%
nie dotyczy	209	68,8%
brak odpowiedzi	7	2,3%

Tabela 10. Kto reaguje na przemoc w twoim domu?

Wykres 10. Kto reaguje na przemoc w twoim domu?

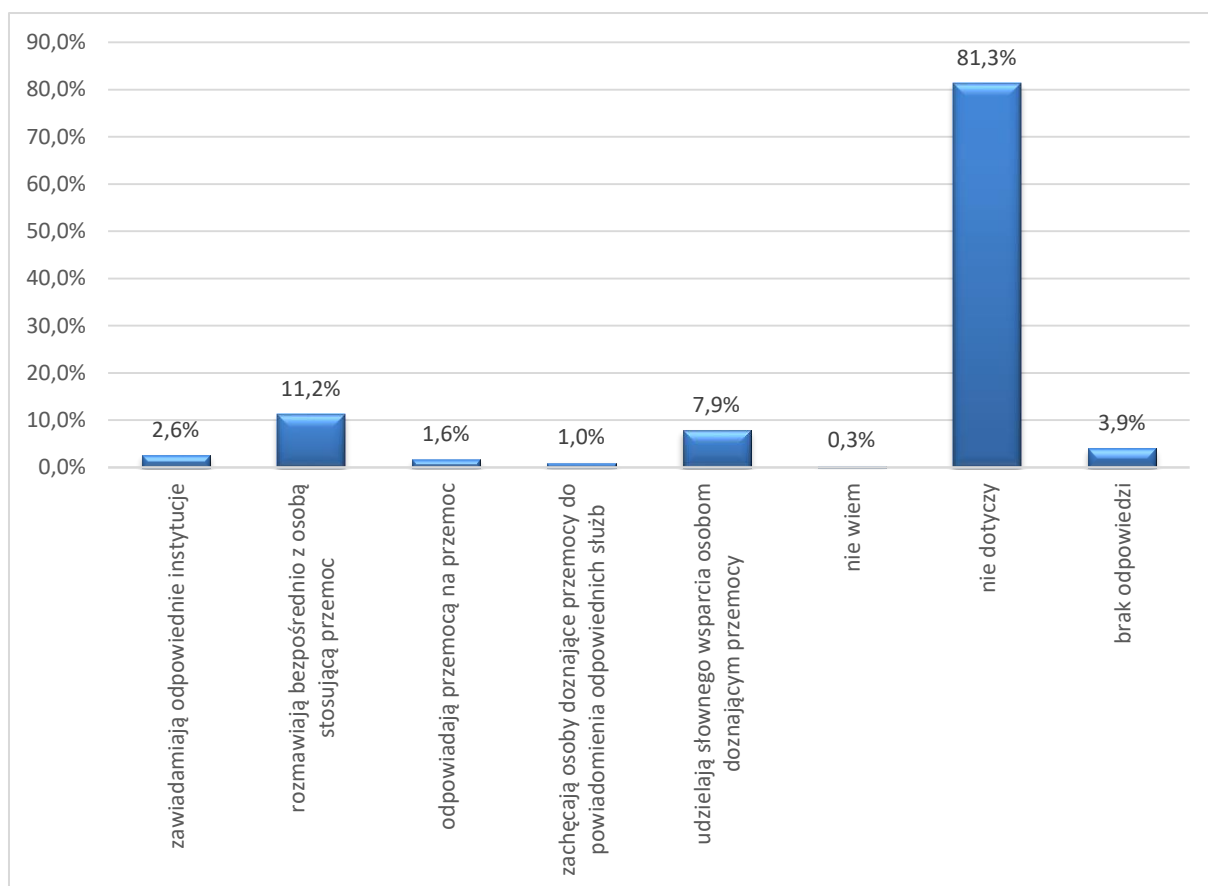
Jak wynika z uzyskanych danych, osobami najczęściej reagującymi na przemoc domową są rodzice, ale znacznie częściej jest to mama (odpowiedziało tak 9,5% ankietowanych, czyli 29 osób, natomiast tata – 5,6% ankietowanych, czyli 17 osób). W wielu przypadkach (6,6%) sam ankietowany jest osobą reagująca na przemoc. Sporadycznie padały też odpowiedzi, że na przemoc w domu reagują inne osoby z otoczenia (dziadkowie, sąsiedzi, dalsza rodzina, znajomi). Niewiele ponad 19% ankietowanych zadeklarowało, że nikt nie reaguje na przemoc w ich domach.

W następnym pytaniu (nr 11) ankietowani mieli określić, w jaki sposób osoby wymienione w odpowiedziach na pytanie poprzednie reagują na przemoc domową. To pytanie uwzględniło możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

W jaki sposób wyżej wymienione osoby reagują na przemoc domową? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
zawiadamiają odpowiednie instytucje	8	2,6%
rozmawiają bezpośrednio z osobą stosującą przemoc	34	11,2%
odpowiadają przemocą na przemoc	5	1,6%
zachęcają osoby doznające przemocy do powiadomienia odpowiednich służb	3	1,0%
udzielają słownego wsparcia osobom doznającym przemocy	24	7,9%
nie wiem	1	0,3%
nie dotyczy	247	81,3%
brak odpowiedzi	12	3,9%

Tabela 11. W jaki sposób wyżej wymienione osoby reagują na przemoc domową?

Wykres 11. W jaki sposób wyżej wymienione osoby reagują na przemoc domową?

Najczęstszym rodzajem reakcji na przemoc jest, jak wynika z odpowiedzi ankietowanych, bezpośrednia rozmowa z osobą stosującą przemoc. Taką odpowiedź wskazało nieco ponad 11% ankietowanych, czyli 34 osoby. Często również osoby reagujące udzielają słownego wsparcia osobom doznającym przemocy, co wskazało niecałe 8% odpowiadających, a więc 24 osoby. W kilku przypadkach zdarzają się także inne formy reakcji, jak zawiadomienie odpowiednich instytucji (2,6% ankietowanych) lub zachęta do zawiadomienia odpowiednich służb (1%). W kilku przypadkach (1,6%) natomiast reakcja polega na odpowiedzi przemocą na przemoc. Taka sytuacja co prawda dotyczy niewielkiej liczby spośród ankietowanych, jest jednak niepokojąca z tego względu, że może prowadzić do eskalacji przemocy w tych rodzinach.

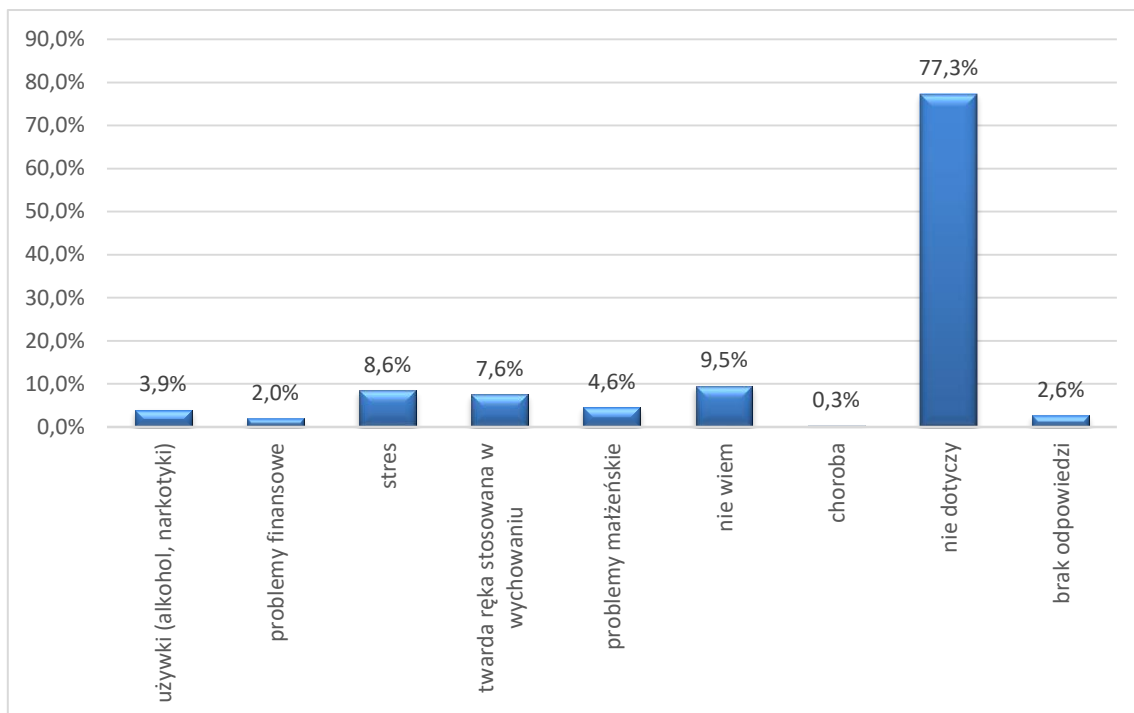
W pytaniu nr 12 ankietowani uczniowie zostali poproszeni o wyrażenie własnego zdania na temat przyczyn przemocy domowej w ich rodzinach. Było to również pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi również nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Co jest według Ciebie przyczyną przemocy w twojej rodzinie? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
używki (alkohol, narkotyki)	12	3,9%
problemy finansowe	6	2,0%
stres	26	8,6%
twarda ręka stosowana w wychowaniu	23	7,6%
problemy małżeńskie	14	4,6%
nie wiem	29	9,5%
choroba	1	0,3%
nie dotyczy	235	77,3%
brak odpowiedzi	8	2,6%

Tabela 12. Co jest według Ciebie przyczyną przemocy w twojej rodzinie?

Większość ankietowanych (nieco ponad 77%) stwierdziła, że nie dotyczy ich ten problem. Jednak 9,5% uczniów, czyli 29 osób odpowiedziało, że nie wie, jakie są przyczyny przemocy domowej w ich rodzinach. Nasuwa to wnioski, że przynajmniej w niektórych rodzinach mających ten problem nie ma wyraźnych powodów stosowania przemocy (takimi wyraźnymi powodami, które pozwalają zidentyfikować i powiązać przemoc z jakimś innym problemem, może być na przykład uzależnienie od alkoholu czy różnego rodzaju problemy, z jakimi boryka się rodzina – brak pracy, problemy finansowe, zdrowotne czy inne). Tylko niecałe 4% wiąże zjawisko przemocy ze stosowaniem używek (alkoholu lub narkotyków). Więcej, bo 8,6% obarcza winą za przemoc sytuacje stresowe, a 7,6% ankietowanych ocenia, że powodem stosowania przemocy są metody wychowawcze, tak zwana „twarda ręka”. W 4,6% przypadków ankietowani wskazują też na problemy małżeńskie, a 2% - problemy finansowe.

Wykres 12. Co jest według Ciebie przyczyną przemocy w rodzinie?

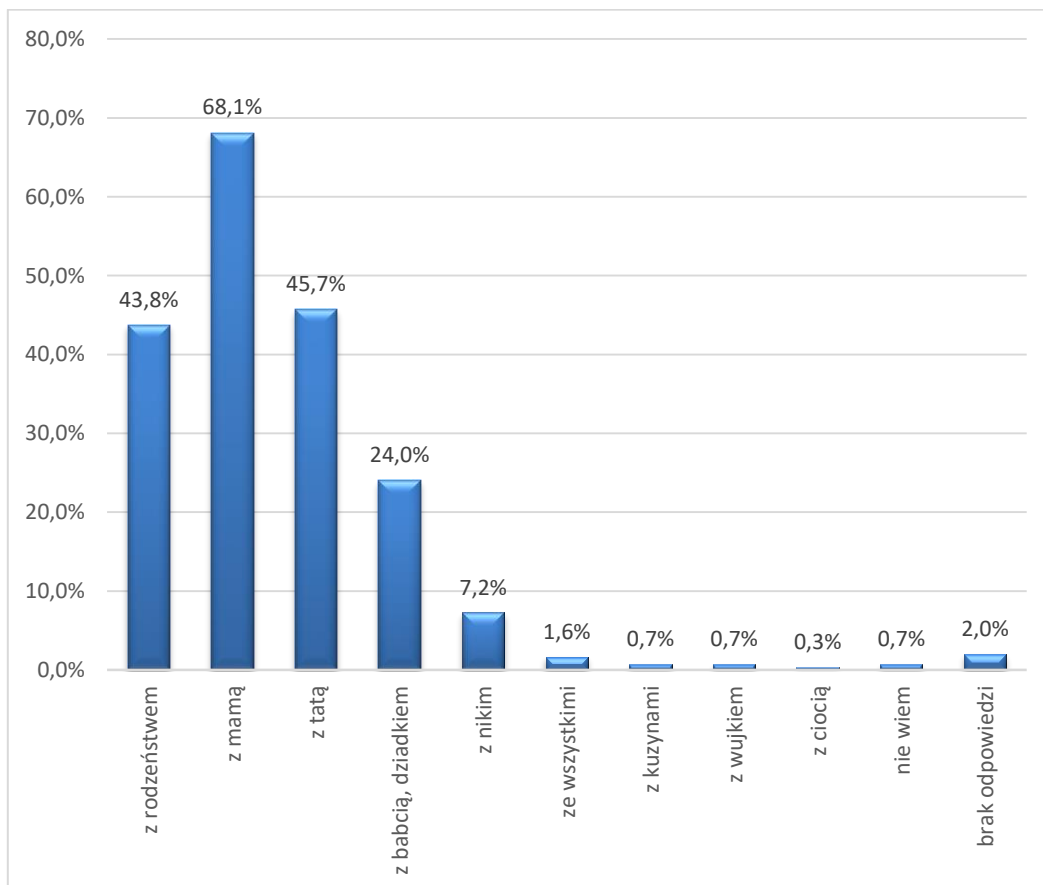
Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że – jak już to zostało zaznaczone – jest to pytanie wielokrotnego wyboru i wiele z tych przyczyn występuje łącznie – ankietowani wymieniali nieraz co najmniej dwie lub więcej odpowiedzi. Można z tego wysnuć wnioski, że w rodzinach, gdzie występuje zjawisko przemocy domowej, raczej nie da się precyzyjnie określić jednej konkretnej przyczyny takiego stanu rzeczy. Problem zwykle jest dość złożony i obejmuje wiele obszarów (poglądy na temat wychowania, kwestię występowania uzależnień i różnorodne problemy, z jakimi borykają się rodziny). Warto więc w pracy instytucji pomocowych oraz szkół zwrócić uwagę na rodziny z różnymi problemami, gdyż mogą one być potencjalnym środowiskiem występowania przemocy.

W następnym pytaniu (nr 13) ankietowani uczniowie mieli wskazać te osoby w swoich domach rodzinnych, z którymi łączą ich najlepsze relacje. Celem pytania było między innymi uzyskanie informacji, jakie osoby stanowią dla uczniów wsparcie w ich rodzinach, również tych, w których przemoc nie występuje. Było to pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi również nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Z kim masz najlepsze relacje w swoim domu rodzinnym? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
z rodzeństwem	133	43,8%
z mamą	207	68,1%
z tatą	139	45,7%
z babcią, dziadkiem	73	24,0%
z nikim	22	7,2%
ze wszystkimi	5	1,6%
z kuzynami	2	0,7%
z wujkiem	2	0,7%
z ciocią	1	0,3%
nie wiem	2	0,7%
brak odpowiedzi	6	2,0%

Tabela 13. Z kim masz najlepsze relacje w swoim domu rodzinnym?

Wykres 13. Z kim masz najlepsze relacje w swoim domu rodzinnym?

Większość osób uznała, że osobą, z którą mają najlepsze relacje jest mama. Odpowiedziało tak blisko 70% ankietowanych, czyli aż 207 osób. Również wiele osób uznało, że najlepsze relacje mają z tatą (blisko 46%) i rodzeństwem (prawie 44%). potwierdza to, że osoby z najbliższego rodzinnego kręgu, a więc rodzice i rodzeństwo, stanowią najczęściej dla młodego człowieka naturalne wsparcie. Wielu odpowiadających wskazało także na dobre relacje z dziadkami (24%). Niepokoi jednak fakt, że nieco ponad 7%, czyli 22 osoby twierdzą, że z nikim nie mają dobrych relacji. Może to oznaczać, że w domu rodzinnym nie czują się dobrze i nie mają wsparcia ze strony najbliższych osób. Nie musi się to co prawda wiązać z występowaniem przemocy w tych rodzinach, ale może świadczyć o istnieniu problemów, które zaburzają relacje rodzinne.

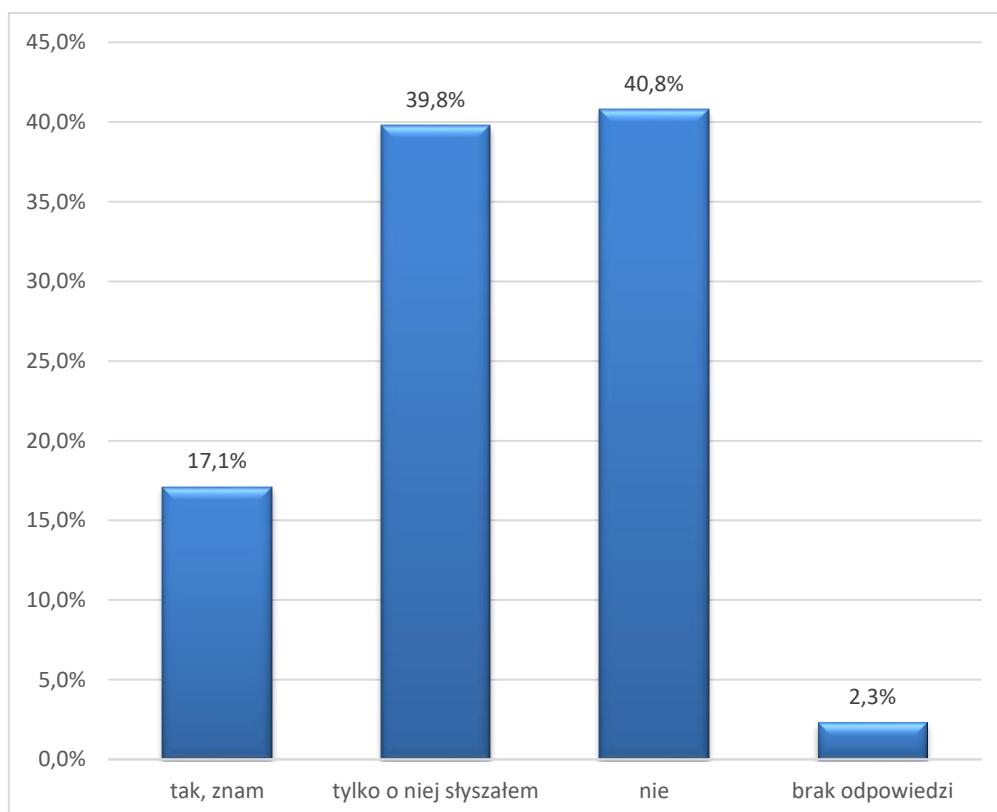
Czternaste pytanie dotyczyło znajomości procedury „Niebieskie Karty”, czyli formy pomocy rodzinom, w których mamy do czynienia z jakąś formą przemocy.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Czy znasz procedurę „Niebieskie Karty”?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
tak, znam	52	17,1%
tylko o niej słyszałem	121	39,8%
nie	124	40,8%
brak odpowiedzi	7	2,3%
Razem	304	100,0%

Tabela 14. Czy znasz procedurę „Niebieskie Karty”?

Tylko niewiele ponad 17% ankietowanych uczniów (czyli 52 osoby) stwierdza, że procedura „Niebieskie Karty” jest im znana. W blisko 40% ankietowani jedynie słyszeli o istnieniu Niebieskiej Karty, natomiast ponad 40% uczniów nie zna tej procedury.

Wykres 14. Czy znasz procedurę "Niebieskie Karty"?

Jako, że Niebieska Karta jest jednym z podstawowych narzędzi pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, nasuwa się wniosek, że przeprowadzane przez instytucje pomocowe i szkoły akcje informacyjne na temat tej procedury są niewystarczające i nie docierają do części uczniów.

W piętnastym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie instytucji, do których zwróciliby się w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie. Celem pytania było zbadanie zaufania do instytucji udzielających pomocy w takich przypadkach, a także poziomu znajomości zadań tychże instytucji. Warto dodać, że zamieszczenie w ankiecie tego pytania miało również cel edukacyjny – uczniowie mieli okazję poznać nazwy instytucji, do jakich można zwrócić się z prośbą o pomoc w sprawie przemocy.

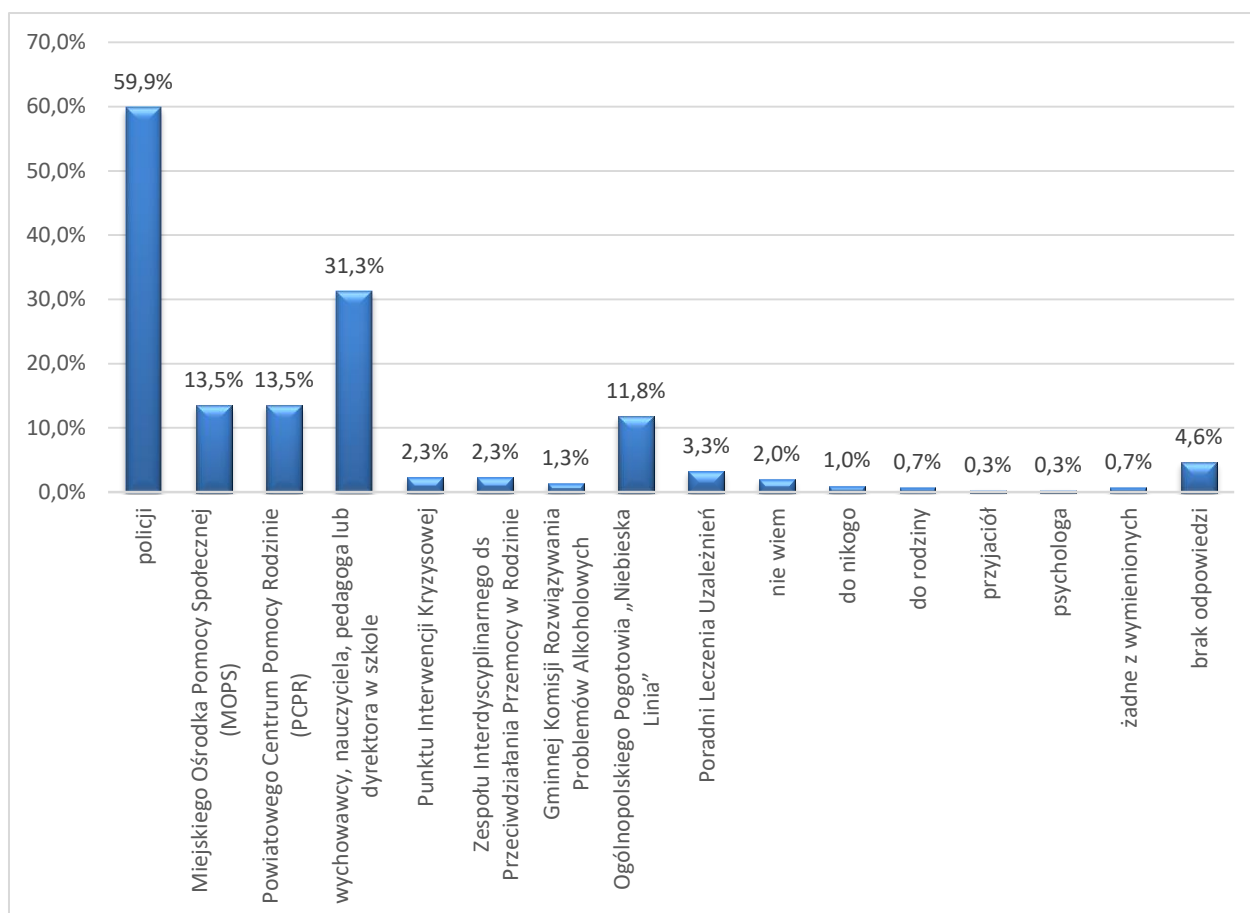
Pytanie wielokrotnego wyboru zakładało możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego nie sumują się one do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Do jakich osób lub instytucji zwróciłbyś się o pomoc w przypadku wystąpienia przemocy domowej? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
policji	182	59,9%
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS)	41	13,5%
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR)	41	13,5%
wychowawcy, nauczyciela, pedagoga lub dyrektora w szkole	95	31,3%
Punktu Interwencji Kryzysowej	7	2,3%
Zespołu Interdyscyplinarnego ds Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	7	2,3%
Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	4	1,3%
Ogólnopolskiego Pogotowia „Niebieska Linia”	36	11,8%
Poradni Leczenia Uzależnień	10	3,3%
nie wiem	6	2,0%
do nikogo	3	1,0%
do rodziny	2	0,7%
przyjaciół	1	0,3%
psychologa	1	0,3%
żadne z wymienionych	2	0,7%
brak odpowiedzi	14	4,6%

Tabela 15. Do jakich osób lub instytucji zwróciłbyś się o pomoc w przypadku wystąpienia przemocy domowej?

Większość ankietowanych (prawie 60%) stwierdziła, że w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie zwróciłaby się do policji. Ponad 30% uczniów zwróciłoby się w takiej sytuacji do pedagoga szkolnego, wychowawcy lub dyrektora. Stawia to więc szkołę na drugim miejscu wśród instytucji obdarzonych zaufaniem przez ankietowanych. Natomiast tylko niecałe 14% odpowiadających zwróciłoby się do takich instytucji jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Jeszcze mniej osób (niecałe 12%) zwróciłoby się do Ogólnopolskiego Pogotowia „Niebieska Linia”. Inne instytucje wymieniane są sporadycznie.

Wykres 15. Do jakich osób lub instytucji zwróciłbyś się o pomoc w przypadku przemocy domowej?

Można więc z jednej strony wnioskować, że policja i szkoła cieszą się wśród uczniów największym zaufaniem. Z drugiej jednak strony niewielka ilość odpowiedzi wskazujących na inne instytucje może być spowodowana niedostateczną znajomością ich działalności oraz form udzielanej pomocy.

Kolejne pytanie (nr 16) dotyczyło powodów, które mogłyby ankietowanych zniechęcić do szukania pomocy w sytuacji wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie. Celem pytania było zebranie informacji o najczęstszych mechanizmach psychologicznych, które sprawiają, że osoba doznająca przemocy milczy i nie ujawnia otoczeniu swoich problemów.

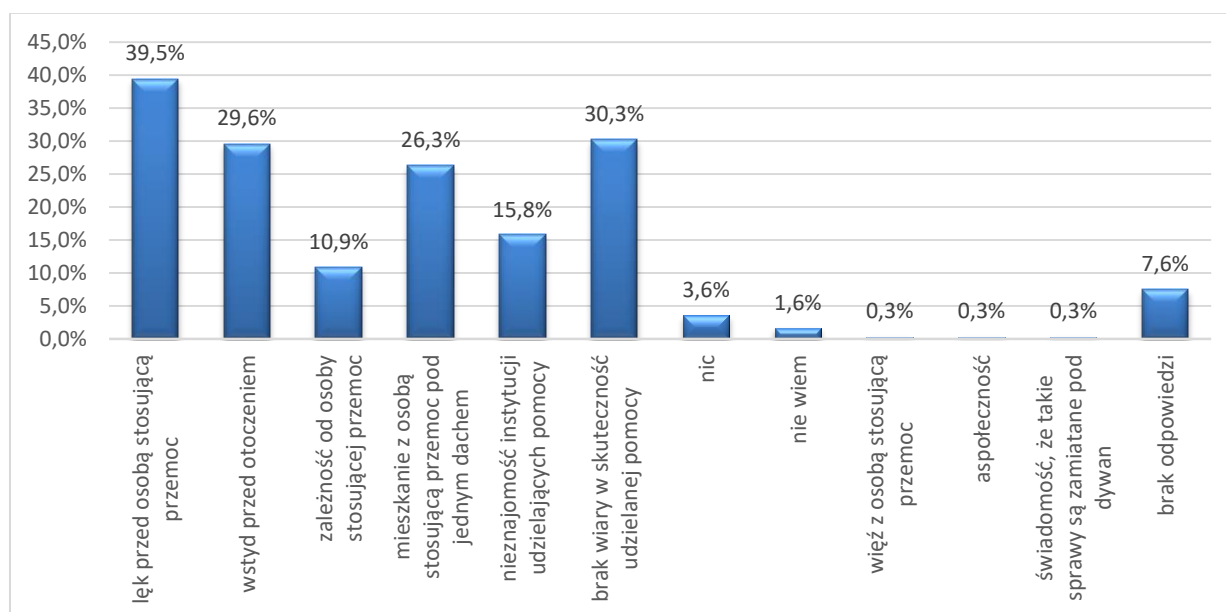
Było to również pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Co przeszkadzałyby ci w szukaniu pomocy? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
lęk przed osobą stosującą przemoc	120	39,5%
wstyd przed otoczeniem	90	29,6%
zależność od osoby stosującej przemoc	33	10,9%
mieszkanie z osobą stosującą przemoc pod jednym dachem	80	26,3%
nieznajomość instytucji udzielających pomocy	48	15,8%
brak wiary w skuteczność udzielanej pomocy	92	30,3%
nic	11	3,6%
nie wiem	5	1,6%
więź z osobą stosującą przemoc	1	0,3%
aspołeczność	1	0,3%
świadomość, że takie sprawy są zamiatane pod dywan	1	0,3%
brak odpowiedzi	23	7,6%

Tabela 16. Co przeszkadzałyby ci w szukaniu pomocy?

Odpowiedzi na to pytanie rozkładają się pomiędzy kilka czynników i żaden z nich nie zyskuje zdecydowanej przewagi. Świadczy to o tym, że problem jest złożony, a kwestia poszukiwania pomocy w sytuacji kryzysowej jest zagadnieniem bardzo subiektywnym. Nie da się tutaj wskazać jednego konkretnego mechanizmu, który sprawia, że osoba doznająca przemocy ukrywa swój problem i nie zwraca się o pomoc.

Wykres 16. Co przeszkadzałyby Ci w szukaniu pomocy?

Wśród najczęściej wymienianych czynników znalazł się lęk przed osobą stosującą przemoc. Taka odpowiedź pada jednak najczęściej (prawie 40% odpowiedzi). Jest to mechanizm zrozumiały. Niepokoi natomiast fakt, że drugą spośród najczęściej wskazywanych odpowiedzi jest brak wiary w skuteczność udzielanej pomocy – odpowiedziało tak nieco ponad 30% ankietowanych, czyli 92 osoby. Trudno wyciągać wnioski, czy osoby wskazujące tę odpowiedź miały w swojej własnej rodzinie czy też otoczeniu jakieś negatywne doświadczenia związane z nieskuteczną pomocą. Świadczy to jednak o braku zaufania do osób i instytucji udzielających pomocy.

Niewiele mniej, bo blisko 30% ankietowanych wskazuje na wstyd przed otoczeniem. Świadczy to, że przemoc domowa jest jednak nadal tematem tabu i wiąże się z nieuzasadnionym poczuciem winy ze strony osoby krzywdzonej. Warto wziąć więc pod uwagę i rozważyć sposoby walki z takim sposobem myślenia zarówno wśród osób doznających przemocy, jak i wśród całego społeczeństwa – można się bowiem zastanawiać, czy taki sposób myślenia nie wynika w jakimś stopniu z negatywnych sytuacji, których mogły doświadczyć osoby zwracające się ze swoim problemem do innych.

Wiele osób (ponad 26%) wskazuje także na czynnik, jakim jest zamieszkiwanie z osobą stosującą przemoc pod jednym dachem. Można tę odpowiedź powiązać zarówno z odczuwaniem lęku, jak i zależnością od takiej osoby – na zależność od osoby stosującej przemoc wskazało prawie 11% ankietowanych.

Blisko 16% ankietowanych, a więc 48 osób wskazuje na nieznaną instytucję udzielających pomocy, co potwierdza wnioski wysnute z analizy odpowiedzi na pytanie nr 15.

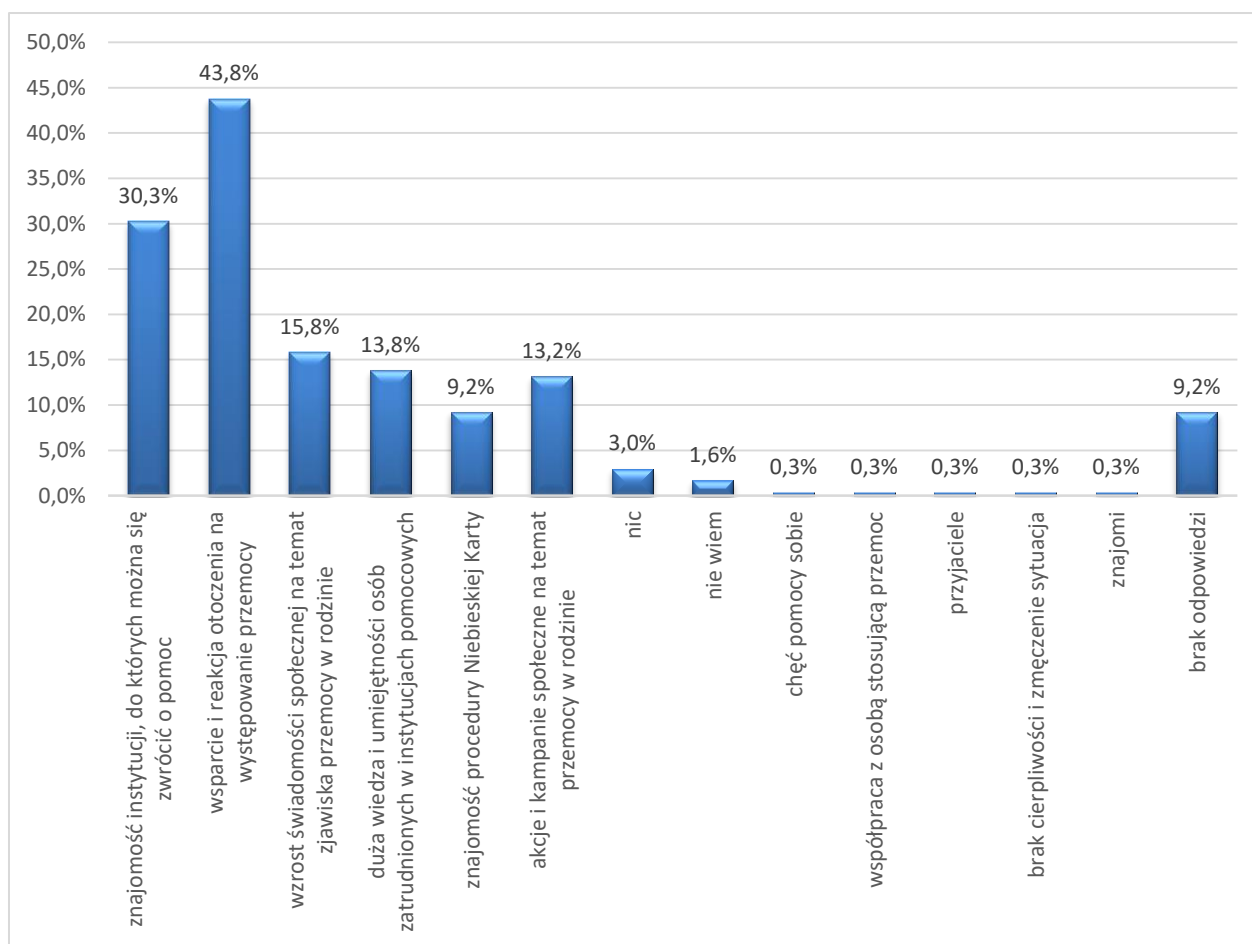
Pytanie siedemnaste dotyczyło z kolei powodów, które mogłyby ankietowanych zachęcić do szukania pomocy w sytuacji wystąpienia przemocy. Pytanie to miało funkcję kontrolną wobec pytania poprzedniego.

Było to również pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Co mogłoby cię zachęcić do szukania pomocy? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
znajomość instytucji, do których można się zwrócić o pomoc	92	30,3%
wsparcie i reakcja otoczenia na występowanie przemocy	133	43,8%
wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie	48	15,8%
duża wiedza i umiejętności osób zatrudnionych w instytucjach pomocowych	42	13,8%
znajomość procedury Niebieskiej Karty	28	9,2%
akcje i kampanie społeczne na temat przemocy w rodzinie	40	13,2%
nic	9	3,0%
nie wiem	5	1,6%
chęć pomocy sobie	1	0,3%
współpraca z osobą stosującą przemoc	1	0,3%
przyjaciele	1	0,3%
brak cierpliwości i zmęczenie sytuacja	1	0,3%
znajomi	1	0,3%
brak odpowiedzi	28	9,2%

Tabela 17. Co mogłoby cię zachęcić do szukania pomocy?

Wykres 17. Co mogłoby Cię zachęcić do szukania pomocy?

Również i tutaj ukazuje się złożoność mechanizmów psychologicznych decydujących o zachowaniu. Odpowiedzi na to pytanie również rozkładają się pomiędzy kilka głównych czynników. Tym najczęściej wskazywanym przez ankietowanych jest wsparcie ze strony otoczenia i reakcja otoczenia na przemoc. Odpowiedziało tak prawie 44% ankietowanych. Biorąc pod uwagę, że jednym z czynników blokujących wskazywanych w poprzednim pytaniu był wstyd przed otoczeniem, można wyciągać wnioski o ogromnej roli reakcji otoczenia na samą przemoc i na sytuację, w której osoba doświadczająca przemocy szuka wyjścia z sytuacji.

Ponad 30% ankietowanych stwierdziło także, że do szukania pomocy skłoniłaby ich znajomość instytucji, do których można się o taką pomoc zwrócić. To również potwierdza wnioski wyciągnięte z odpowiedzi na poprzednie pytanie, gdzie blisko 16% ankietowanych, a więc 48 osób wskazuje na nieznaną instytucję udzielającą pomocy jako czynnik przeszkadzający w szukaniu pomocy.

Dość duża liczba ankietowanych wskazywała także na odpowiedzi pokrewne: wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie (blisko 16%), dużą wiedza

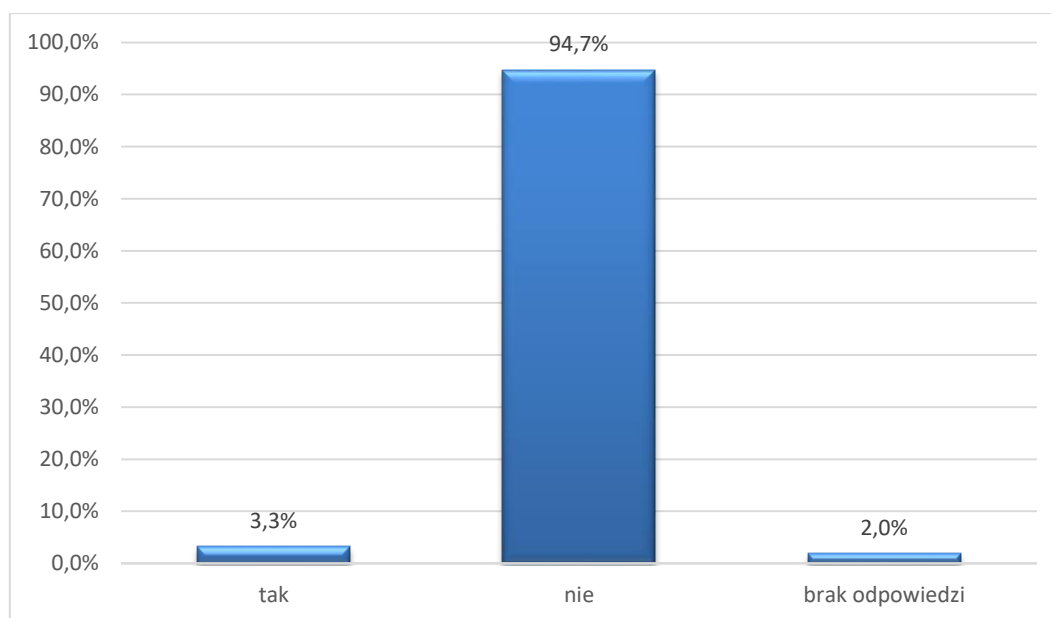
i umiejętności osób zatrudnionych w instytucjach pomocowych (blisko 14%) oraz akcje i kampanie społeczne na temat przemocy w rodzinie (nieco ponad 13%) i znajomość procedury Niebieskiej Karty (nieco ponad 9%). Można więc z tego wnioskować o dużym znaczeniu edukacji społecznej w zwalczaniu problemu przemocy w rodzinie.

Kolejne pytanie (nr 18) dotyczyło faktu zwrócenia się ankietowanych lub kogoś z kręgu najbliższych im osób o pomoc do jakiegokolwiek instytucji w sprawie przemocy w rodzinie.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Czy ty lub ktoś z twoich bliskich zwracaliście się do jakiegokolwiek instytucji o pomoc w sprawie przemocy w rodzinie?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
tak	10	3,3%
nie	288	94,7%
brak odpowiedzi	6	2,0%
Razem	304	100,0%

Tabela 18. Czy ty lub ktoś z twoich bliskich zwracaliście się do jakiegokolwiek instytucji o pomoc w sprawie przemocy w rodzinie?

Wykres 18. Czy Ty lub ktoś z Twoich bliskich zwracaliście się do jakiegokolwiek instytucji pomocy w sprawie przemocy w rodzinie?

Zdecydowana większość ankietowanych (prawie 95%) stwierdziła, że oni sami ani ich bliscy nie zwracali się o pomoc w sprawie przemocy domowej do żadnej instytucji.

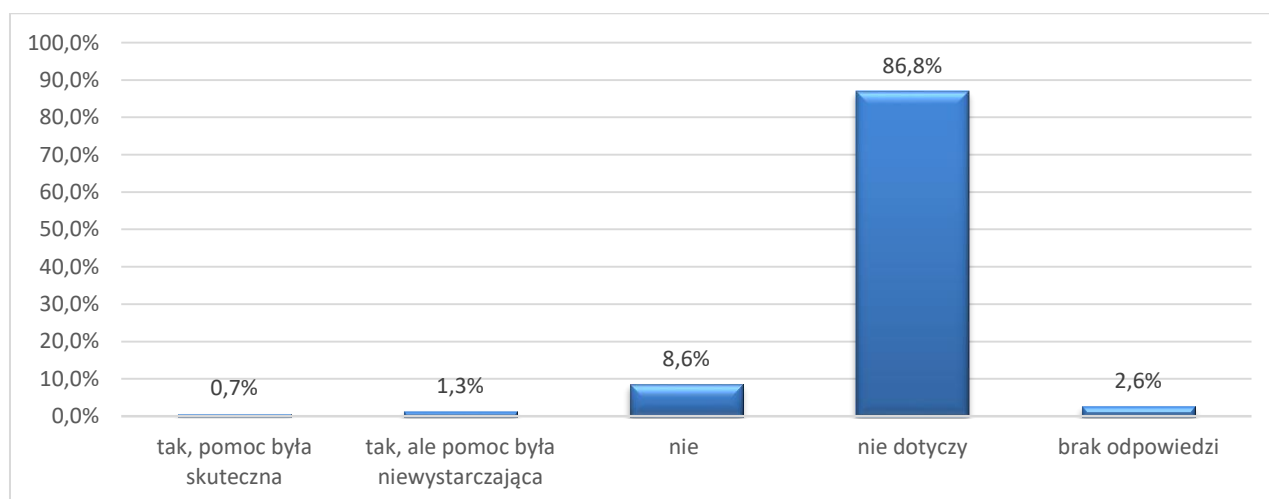
Jedynie niewiele ponad 3% ankietowanych, czyli 10 osób, stwierdziło, że zdarzyło im się o taką pomoc zwracać.

Dziewiętnaste pytanie dotyczyło pomocy uzyskanej w sytuacji pojawienia się przemocy w rodzinie.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Czy ty lub ktoś z twoich bliskich otrzymaliście pomoc w tej sprawie?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
tak, pomoc była skuteczna	2	0,7%
tak, ale pomoc była niewystarczająca	4	1,3%
nie	26	8,6%
nie dotyczy	264	86,8%
brak odpowiedzi	8	2,6%
Razem	304	100,0%

Tabela 19. Czy ty lub ktoś z twoich bliskich otrzymaliście pomoc w tej sprawie?

Wykres 19. Czy Ty lub ktoś z Twoich bliskich otrzymaliście pomoc w tej sprawie?

Zdecydowana większość ankietowanych zadeklarowała, że taka sytuacja ich nie dotyczy. Jednak spośród pozostałych odpowiadających jedynie niecały 1% (2 osoby) stwierdziło, że otrzymana pomoc była skuteczna. 1,3% (4 osoby) wskazały, że otrzymały pomoc, ale nie była ona wystarczająca.

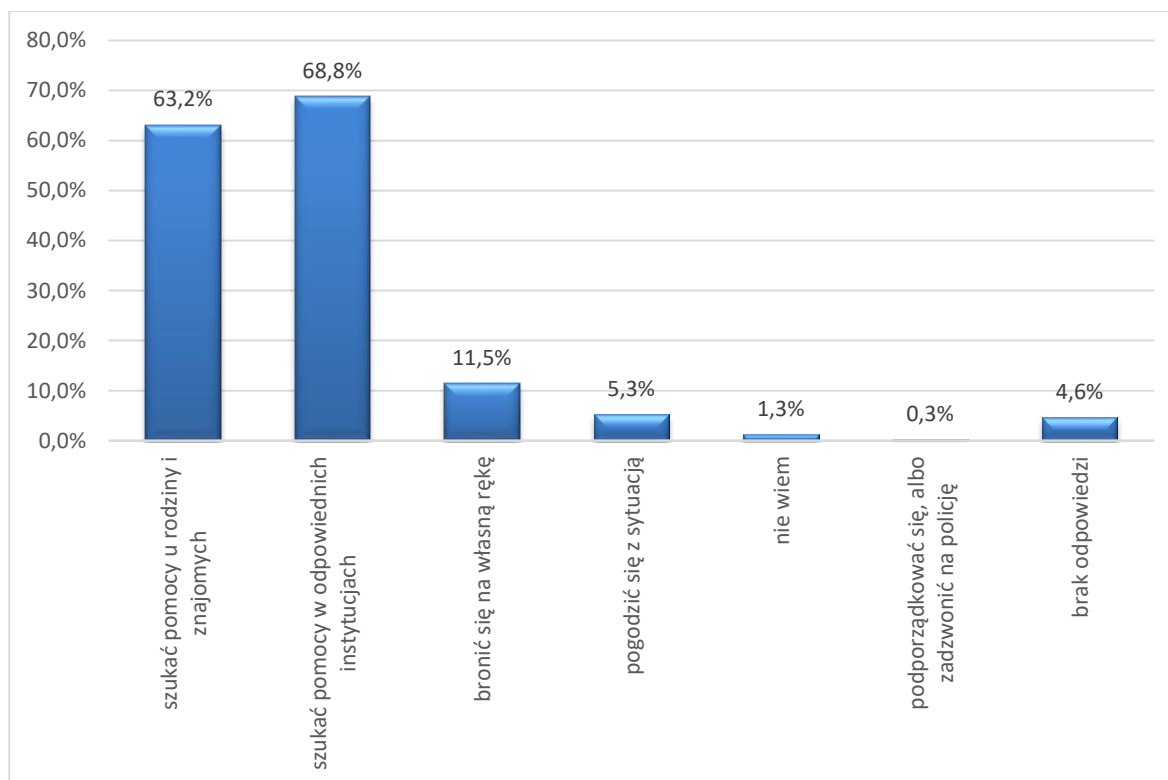
Natomiast 8,6% odpowiadających (26 osób) zadeklarowało, że w sprawie przemocy w rodzinie nie otrzymało pomocy.

Ostatnie pytanie (nr 20) dotyczyło wiedzy ankietowanych na temat tego, jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy w rodzinie. Było to pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy w rodzinie? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
szukać pomocy u rodziny i znajomych	192	63,2%
szukać pomocy w odpowiednich instytucjach	209	68,8%
bronić się na własną rękę	35	11,5%
pogodzić się z sytuacją	16	5,3%
nie wiem	4	1,3%
podporządkować się, albo zadzwonić na policję	1	0,3%
brak odpowiedzi	14	4,6%

Tabela 20. Jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy w rodzinie?

Wykres 20. Jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy w rodzinie?

Zdecydowana większość ankietowanych (blisko 70%) stwierdziła, że osoba doznająca przemocy w rodzinie powinna zwrócić się do odpowiednich instytucji. Niemal tyle samo osób (ponad 63%) wskazało, że osoba taka powinna szukać pomocy wśród rodziny i znajomych. Jeszcze raz więc warto podkreślić bardzo znaczącą rolę otoczenia w walce ze zjawiskiem przemocy, i to zarówno instytucji formalnych, jak i środowiska oraz kręgu znajomych.

Jednak ponad 11% ankietowanych uznało, że osoba pokrzywdzona powinna bronić się na własną rękę, a ponad 5% - że powinna pogodzić się z sytuacją. Fakt pojawienia się takich odpowiedzi również powinien być wskazaniem do edukowania społeczeństwa w zakresie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej.

Z analizy odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie wynika, że większość uczniów z klas siódmych i ósmych mieleckich szkół podstawowych nie spotyka się z problemem przemocy w swoich domach. Nie oznacza to jednak wcale, że problem nie istnieje – owszem, dotyczy on pewnej grupy uczniów. Na podstawie odpowiedzi, które padały na poszczególne pytania, wyciągnąć można wiele wniosków i wskazań.

Najpierw warto jednak zaznaczyć, że udział uczniów w ankiecie odbywał się tylko i wyłącznie za zgodą ich rodziców bądź opiekunów prawnych. Zgody takie rodzice/opiekunowie przekazali wychowawcom w formie pisemnej lub za pośrednictwem dziennika elektronicznego. Niestety w wielu przypadkach rodzice nie wyrazili zgody na udział dziecka w badaniu lub też nie udzielili żadnej odpowiedzi zwrotnej, co formalnie jest równoznaczne z brakiem zgody.

Uzyskanie zgody rodzica/opiekuna prawnego na udział dziecka w badaniu ankietowym jest wymogiem formalnym, określonym przepisami. Należy jednak wziąć pod uwagę, że temat ankiety był szczególny i delikatny – dotyczył przemocy domowej. Istnieje wobec tego możliwość, że niektórzy rodzice uczniów, których mógłby dotyczyć ten problem, nie wyrazili zgody na udział dziecka w badaniu ankietowym. Dlatego należy o tym pamiętać przy interpretacji wyników ankiety. Warto również w pracy pedagogicznej szkół zwrócić uwagę na tych uczniów, którzy takiej zgody nie otrzymali.

Należy też wziąć pod uwagę braki w odpowiedziach na wiele pytań – praktycznie przy każdym z pytań było co najmniej kilka takich braków. Może to – choć nie musi – oznaczać strach przed udzieleniem szczerych odpowiedzi.

Część ankietowanych uczniów potwierdziła, że w ich domach dochodzi do sytuacji mających charakter przemocy domowej. Ten fakt ma kluczowe znaczenie i świadczy o tym, że w badanym środowisku problem istnieje i trzeba podjąć wszelkie możliwe działania w celu jego eliminacji. Podstawowym działaniem powinno być przede wszystkim **rozpoznanie osób, które doznają przemocy w swoich rodzinach.** Nie jest to zadanie łatwe, wymaga wiele delikatności i obserwacji środowiska ucznia. Jest to zadanie przede wszystkim dla tych instytucji, które są najbliższe dziecka i które dziecko obdarza zaufaniem. Takim bliskim środowiskiem jest szkoła, tak więc rozpoznanie osób doznających przemocy jest między innymi zadaniem dla nauczycieli i pedagogów szkolnych.

Badanie pokazuje, że osobami doznającymi przemocy w rodzinie są głównie dzieci, nieco rzadziej osoby dorosłe. Co więcej, nie zawsze rozpoznają one wszystkie zachowania noszące cechy przemocy. **Dlatego konieczna jest edukacja dzieci i rodziców/opiekunów w zakresie rozpoznawania różnych form przemocy.** Powinni oni zdać sobie sprawę, że przemoc to nie tylko bicie czy inne czynności wymagające użycia siły fizycznej, ale także zachowania mające na celu poniżenie, obrażenie, zmniejszenie poczucia własnej wartości, wywołanie strachu itp. Taka edukacja może odbywać się poprzez wszystkie instytucje wychowawcze i opiekuńcze, najlepiej zaś byłoby, gdyby podejmowały one wspólne działania w celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców.

Da się również zauważyć, że wśród przyczyn przemocy ankietowani wymieniali bardzo różne kwestie. Wielu ankietowanych skorzystało z możliwości wielokrotnego wyboru i wskazywało na więcej niż jedną. Świadczy to, że najczęściej problemy w rodzinie współistnieją ze sobą i nie da się dokładnie określić jednej przyczyny trudnej sytuacji. Dlatego **rodziny, w których występują jakieś dysfunkcje i problemy, powinny być otoczone szczególnym zainteresowaniem i opieką.**

Na uwagę zasługuje **nieznajomość instytucji, które mogłyby udzielić pomocy w razie trudnej sytuacji.** Ankietowani wskazują przede wszystkim na policję i szkołę, a 40% z nich nie zna w ogóle procedury Niebieskiej Karty. Dlatego ważnym wnioskiem i wskazaniem do realizacji jest **prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących instytucji niosących pomoc i ich działalności.** Jest dość prawdopodobne, że dobra znajomość tych instytucji i ich procedur pomogłaby osobom doznającym przemocy podjąć decyzję o ujawnieniu swojego problemu i zwróceniu się o pomoc.

Z analizy ankiet wynika, że niezmiernie ważnym czynnikiem wspierającym walkę z przemocą domową jest **edukacja społeczna.** Kampanie informacyjne na tematy związane z przemocą mogłyby pomóc zarówno osobom krzywdzonym, jak i otoczeniu zrozumieć istotę zjawiska. Mogłoby to pomóc w wyeliminowaniu jednego z najważniejszych czynników hamujących – wstydu przed otoczeniem i dostarczyć osobom doznającym przemocy niezbędnego wsparcia, zachęcającego do szukania pomocy i wyjścia z trudnej sytuacji.

2. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dane instytucjonalne

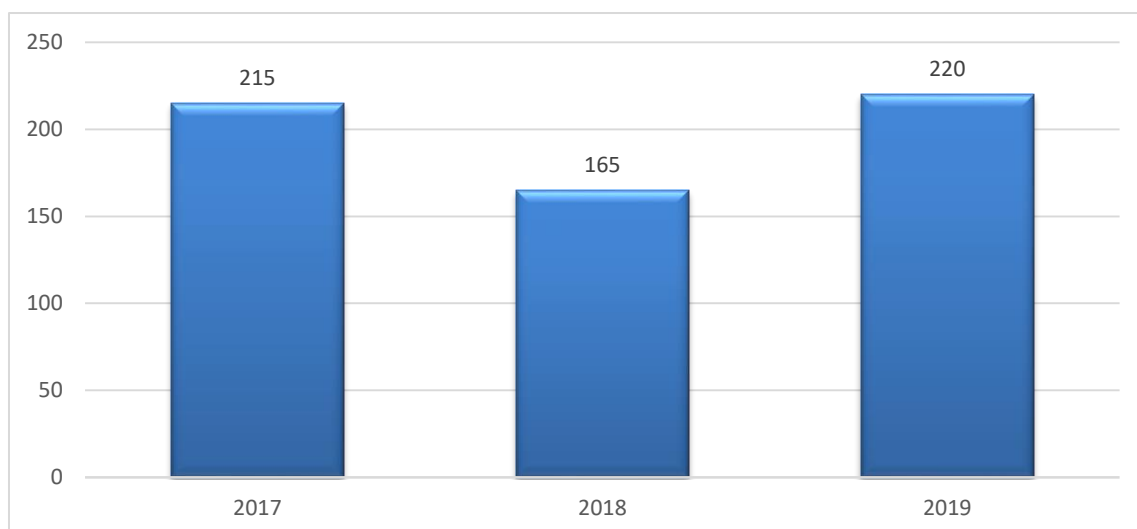
2.1 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Liczba Niebieskich Kart - A sporządzonych w latach 2017-2019			
Liczba „Niebieskich Kart”			Instytucje wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”
2017	2018	2019	
168	126	182	Komenda Powiatowa Policji w Mielcu
36	26	26	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej
0	3	3	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mielcu
11	8	9	Miełeckie jednostki oświaty
0	2	0	Miełeckie jednostki ochrony zdrowia
215	165	220	RAZEM

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 21. Liczba Niebieskich Kart - A sporządzonych w latach 2017-2019

Do przedstawicieli instytucji najczęściej wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” należą policjanci (od 76% do 83%) i przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (od 12% do 17%). To oni wypełniali formularz „Niebieska Karta – A” i dostarczali go następnie Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, pouczając osoby dotknięte przemocą przekazując formularz „Niebieska Karta – B”. To także do przedstawicieli tych instytucji najczęściej trafiają zgłoszenia o przemocy w rodzinie. Najmniej formularzy „Niebieska Karta-A” Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie otrzymuje od przedstawicieli ochrony zdrowia.

Wykres 21. Liczba "Niebieskich Kart -A" sporządzonych w latach 2017 – 2019

Niniejsze formularze mogą być również wypełniane w rodzinach, w których toczy się aktualnie procedura „Niebieskie Karty”, stąd mniejsze wartości liczbowe dotyczące wszczętych procedur w tabeli poniżej.

Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”		
Lata	Procedury wszczęte	Procedury zakończone
2017	172	136
2018	133	171
2019	189	143

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 22. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta- C”			
Lata			NIEBIESKIE KARTY - C
2017	2018	2019	
172	156	197	

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 23. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta- C”

Na posiedzeniu członkowie grupy roboczej dokonują analizy sytuacji w danej rodzinie i wypełniają formularz „Niebieska Karta - C” w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Jak wynika z badań na przestrzeni 2017 i 2019 roku liczba tych osób wzrasta i wyraża chęć współpracy z członkami grupy roboczej. Ilość sporządzonych „Niebieskie Karty – C” traktujemy jako minimalną liczbę osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie ponieważ, dzieci lub innych członków danej rodziny, którzy również byli dotknięci przemocą w rodzinie, nie wypełniano osobno „Niebieskiej Karty- A”, zaś zostały objęte pomocą w indywidualnym planie pomocy, sporządzonym w „Niebieskiej Karcie – C”, dla ich matki/ojca, „Niebieska Karta – C” może dotyczyć jednej bądź większej liczby osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie (rodzica i małoletnich).

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart- D”			
Lata			NIEBIESKIE KARTY - D
2017	2018	2019	
85	91	105	

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 24. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart- D”

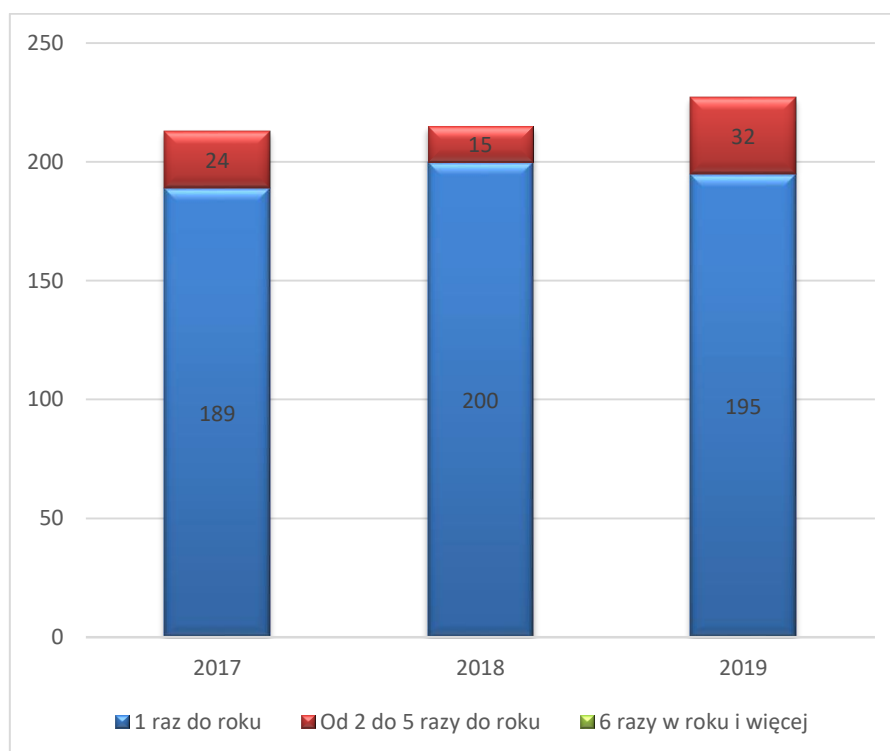
Formularz „Niebieska Karta – D” wypełniany jest w obecności osoby wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie w celu weryfikacji informacji zebranych przez członków grupy roboczej. Z osobami podejrzewanymi o stosowanie przemocy w rodzinie przeprowadzane są rozmowy mające na celu ukazać sytuację w rodzinie, wskazać zachowania przemocowe, które są niedopuszczalne w stosunku do innych osób oraz przedstawić możliwe formy pomocy w celu skorygowania powyższych zachowań. Sprawcy przemocy coraz częściej przychodzą na grupy robocze jak pokazuje nam powyższa tabela wzrosła ilość wypełnionych formularzy „Niebieska Karta –D”.

Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość jej występowania				
Lata	Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie	I. częstotliwość		
		1 raz do roku	Od 2 do 5 razy do roku	6 razy w roku i więcej
2017	213	189	24	0
2018	215	200	15	0
2019	227	195	32	0

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 25. Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość jej występowania

Jak wynika z danych zawartych w tabeli powyżej największy wzrost liczby rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie w stosunku do lat poprzednich miał miejsce w 2019 roku. Wśród rodzin największy odsetek stanowią rodziny w których przemoc wystąpiła tylko raz w roku. Ponadto, jak wynika z powyższych danych w żadnej z rodzin w każdym z roczników zjawisko przemocy nie wystąpiło 6 i więcej razy w roku. Opisanie wyżej zależności prezentuje poniższy wykres, w którym procentowo ujęte zostały powyższe dane.

Wykres 22. Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość jej występowania

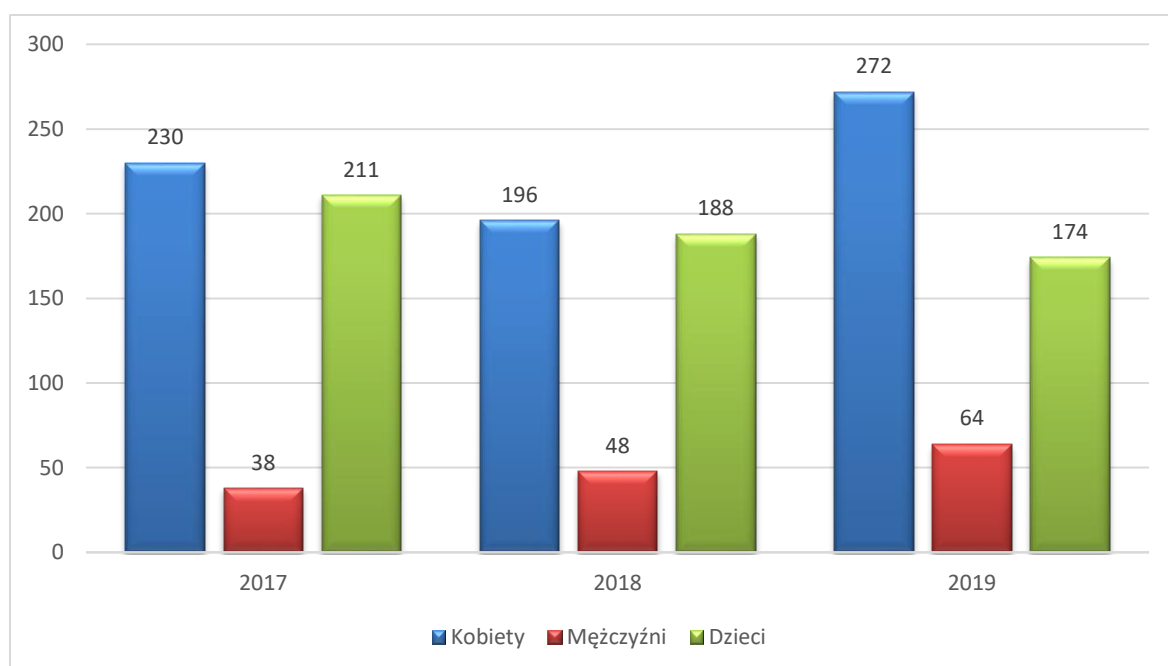
Następnymi ważnymi danymi są dane dotyczące liczby osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie, z podziałem na określone grupy, osób poszkodowanych w wyniku tego zjawiska.

Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie											
Lata	Ogółem osoby poszkodowane	Kobiety			Mężczyźni			Dzieci			
		Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Z tego:		
			Osoby starsze (po 65 r.ż.)	Osoby z niepełno- sprawnością		Osoby starsze (po 65 r.ż.)	Osoby z niepełno- sprawnością		do 13 r.ż.	od 14 do 18 lat	W tym osoby z niepełno- sprawnością
2017	479	230	24	13	38	3	3	211	151	60	4
2018	432	196	26	18	48	5	3	188	143	45	2
2019	510	272	57	26	64	14	7	174	138	36	0

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 26. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie

Konsekwencją potęgowania się zjawiska przemocy w rodzinie jest etapowy wzrost liczby osób dotkniętych negatywnym działaniem tego zjawiska. Gromadzone dane statystyczne wskazują, że na przestrzeni omawianego okresu łączna liczba osób pokrzywdzonych w wyniku doświadczania przemocy ze strony osób najbliższych w 2019 roku wzrosła o 78 osób w stosunku do roku 2018. Największą grupę ofiar przemocy domowej stanowią kobiety (od 45% do 53%) następnie dzieci (od 34% do 44% ogółu poszkodowanych w danym roku) głównie do 13 roku życia, a najmniejszą grupę stanowią mężczyźni. Niewielki odsetek ogółu osób pokrzywdzonych stanowią osoby niepełnosprawne i starsze.

Wykres 23. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie

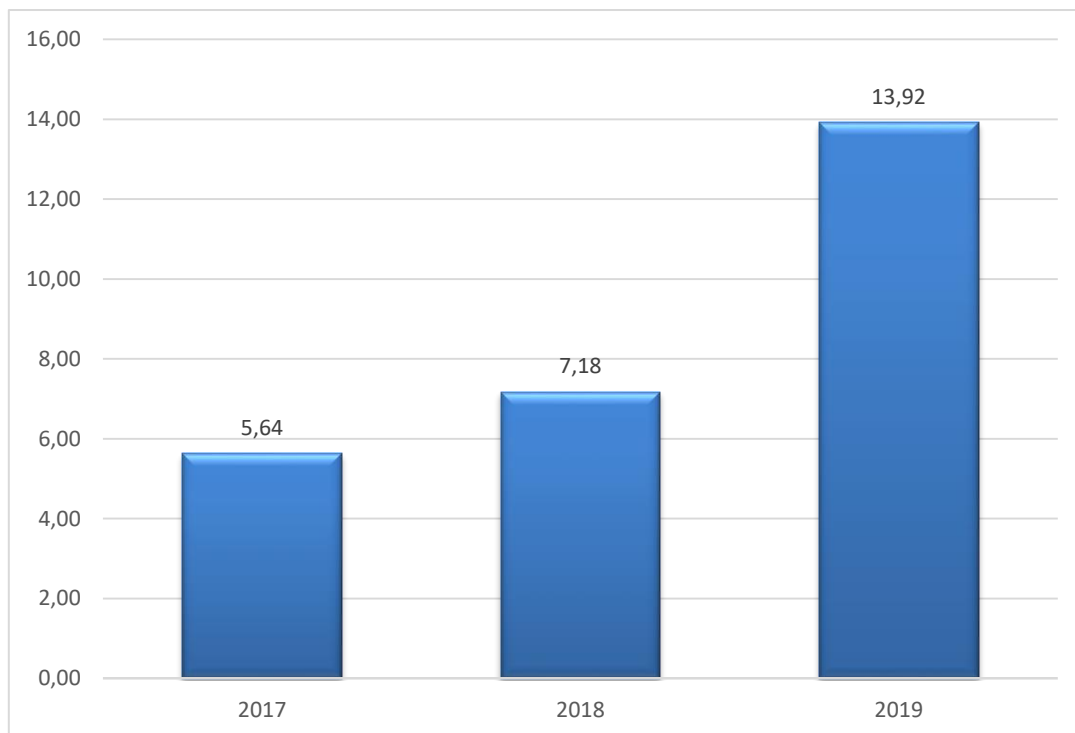
Powyższy wykres prezentuje osoby poszkodowane w wyniku przemocy w rodzinie z podziałem na: kobiety, mężczyźni oraz dzieci w latach 2017-2019.

Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie			
Lata	Ogółem osoby poszkodowane	Ogółem poszkodowane osoby starsze (po 65 r.ż.)	Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie
2017	479	27	5,64
2018	432	31	7,18
2019	510	71	13,92

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 27. Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie

Osoby starsze, obok grupy osób z niepełnosprawnością i dzieci, stanowią grupę szczególnie narażoną na przemoc. Główną przyczyną są ograniczone możliwości psychiczne i fizyczne oraz zależność od otoczenia. Dane wskazują, że odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie w 2019 r. wynosił 13,92%. Największą grupę osób starszych (po 65 r.ż.), doznających przemocy stanowią kobiety.

Wykres 24. Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie

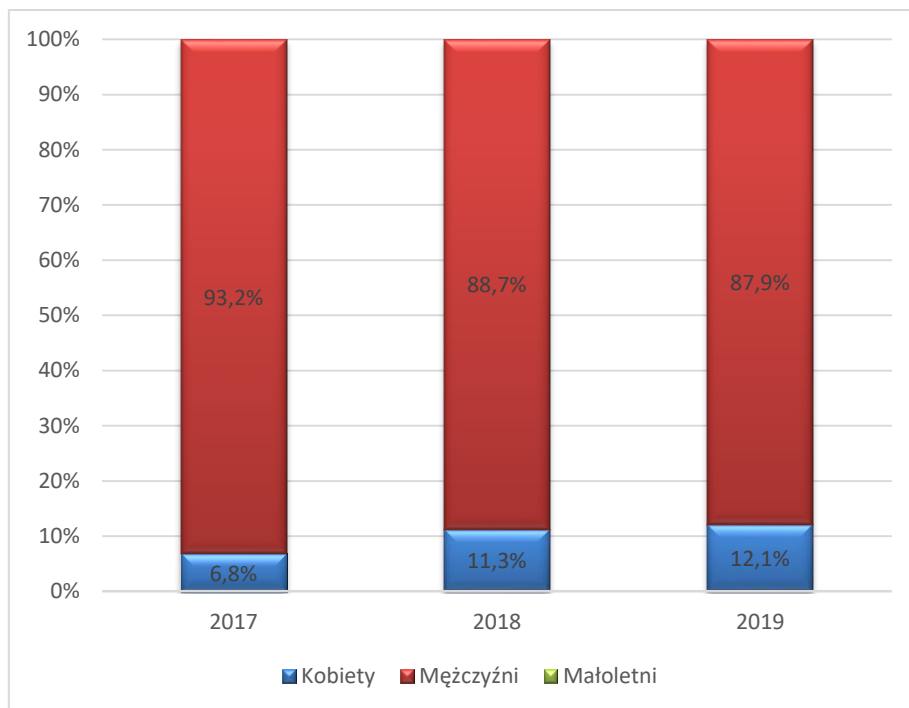
Kolejna tabela przedstawia liczbę osób, co, do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie z podziałem na: kobiety, mężczyźni i nieletni.

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie				
Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2017	220	15	205	0
2018	222	25	197	0
2019	224	27	197	0

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2017-2019

Tabela 28. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie

Z powyższych danych wynika, że mężczyźni są głównymi sprawcami przemocy w rodzinie, stanowią oni, bowiem od 88,7% do 93,2% ogółu osób stosujących przemoc we wskazanych wyżej rocznikach. Kobiety zaś stanowią od 6,8% do 12,1% ogółu osób stosujących przemoc.

Wykres 25. Odsetek osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie

2.2 Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie

Tabela 29 i 30 przedstawia ilość działań podejmowanych przez MOPS w Mielcu wobec osób doświadczających przemoc w rodzinie oraz wobec osób podejrzanych o stosowanie przemoc w rodzinie. Czynności te mają na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemoc, rozszerzanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, zdobywanie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemoc w rodzinie, zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemoc itp.

Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy			
Liczba osób w poszczególnych latach:			PODJĘTE DZIAŁANIA
2017	2018	2019	
222	bd	197	Wyjaśnianie działań wynikających z wszczęcia w rodzinie procedury "Niebieskie Karty"
bd	bd	234	Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinie nakierowanej na wsparcie oraz motywowanie do realizacji dalszych możliwych działań
468	261	127	Interwencja w kryzysie
bd	bd	127	Motywowanie do złożenia zeznań
468	394	214	Monitorowanie sytuacji w rodzinie (poprzez wizyty w miejscu zamieszkania rodziny, kontakty telefoniczne, kontakty w ops)
47	16	79	Poradnictwo prawne
162	bd	187	Poradnictwo rodzinne
86	bd	97	Poradnictwo w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych
44	32	87	Poradnictwo psychologiczne
67	394	234	Praca socjalna
3	23	bd	Organizowanie dostępu do pomocy medycznej
241	215	203	Poinformowanie o możliwości skorzystania z różnych form specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach, w tym również pomocy świadczonej dzieciom oraz o możliwości skorzystania ze schronienia oraz o możliwych dalszych działaniach mających na celu poprawę sytuacji w rodzinie i ochronę praw własnych
249	215	bd	Udzielanie wsparcia emocjonalnego w realizacji działań na rzecz poprawy sytuacji w rodzinie
267	22	bd	Poradnictwo socjalne

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Tabela 29. Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy

Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc w rodzinie			
Liczba osób w poszczególnych latach			PODJĘTE DZIAŁANIA
2017	2018	2019	
176	135	137	Wyjaśnianie działań wynikających z wszczęcia w rodzinie procedury "Niebieskie Karty"
176	135	137	Przeprowadzenie rozmowy interwencyjnej, przekazanie informacji o karnych konsekwencjach stosowania przemocy w rodzinie
165	135	137	Motywowanie do realizacji koniecznych działań w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie
171	135	137	Udzielenie informacji o możliwościach skorzystania z różnych form specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach
122	135	137	Poinformowanie o możliwości udziału w programie zajęć korekcyjno-edukacyjnych, przeprowadzenie rozmowy motywującej do uczestnictwa
206	208	215	Współpraca z instytucjami (policja, sąd, PCPR, oświata, placówki opieki zdrowotnej, GKRPA, organizacje pozarządowe, placówki pomocy społecznej itp.)
96	102	96	Pomoc w uzyskaniu bezpłatnej pomocy specjalistycznej
176	135	137	Edukacja w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie
206	208	145	Monitorowanie zachowań sprawcy w rodzinie i podejmowanych przez niego działań
136	91	96	Motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego
5	5	bd	Eksmisja z lokalu

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Tabela 30. Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania podejmowane wobec świadków przemocy w rodzinie			
Liczba osób w poszczególnych latach:			PODJĘTE DZIAŁANIA
2017	2018	2019	
bd	66	124	Prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na udzielanie wsparcia i wzmacnianie zasobów osobistych
bd	2	29	Poradnictwo prawne
20	6	45	Poradnictwo pedagogiczne
bd	bd	114	Poradnictwo rodzinne
bd	4	21	Poradnictwo psychologiczne
52	26	153	Udzielanie informacji o możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach (w tym świadczących pomoc dzieciom oraz możliwość i skorzystania ze schronienia)
bd	bd	107	Udzielanie wsparcia emocjonalnego oraz motywowanie do realizacji działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie
bd	bd	103	Poinformowanie o możliwości skorzystania z różnych form specjalistycznej pomocy w różnych instytucjach
22	26	33	Motywowanie do złożenia zeznań
54	26	bd	Edukowanie w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Tabela 31. Działania podejmowane wobec świadków przemocy w rodzinie

Bardzo ważną rolę odgrywa świadek przemocy w rodzinie, ponieważ jest to czasami jedyna osoba, która może przerwać przemoc poprzez zgłoszenie danego incydentu odpowiedniej instytucji. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Mielcu są podejmowane działania wobec świadków przemocy w rodzinie, które obrazuje powyższa tabela. Poniżej zaś przedstawiono działania podejmowane w 2018 i 2019 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu wobec dzieci doświadczających przemocy w rodzinie.

Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemocy w rodzinie		
Liczba dzieci objętych działaniami w poszczególnych latach:		PODJĘTE DZIAŁANIA
2018	2019	
179	167	Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie
15	115	Zorganizowanie pomocy psychologicznej
21	122	Zorganizowanie pomocy pedagogicznej
14	21	Dożywianie dzieci
179	180	Współpraca z instytucjami, tj. żłobki, przedszkola, świetlice, szkoły, placówki ochrony zdrowia
6	4	Zapewnienie bezpiecznego schronienia
2	18	Wsparcie asystenta rodziny
55	119	Udzielanie opiekunowi informacji o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz dzieci
bd	137	Edukacja rodziców w zakresie prawidłowego realizowania funkcji rodzicielskich oraz metod wychowawczych
bd	112	Motywowanie i kierowanie rodziców do udziału w zajęciach poświęconych problematyce rodziny, rodzicielstwa, rozwoju i wychowania dzieci, komunikacji z dzieckiem
5	bd	Pomoc w zorganizowaniu wycieczki letniej
5	bd	Skierowanie do świetlicy socjoterapeutycznej

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Tabela 32. Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemocy w rodzinie

2.3 Działania Komendy Powiatowej Policji w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Działania podjęte przez Policję w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”									
	2017			2018			2019		
	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Małoletni/ Nieletni	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Małoletni/ Nieletni	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Małoletni /Nieletni
Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”	168			126			182		
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	198	20	6	148	37	12	196	37	14
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	300			181			232		
	6	214	0	9	172	0	13	219	0
Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu	131			91			121		
	2	129	0	2	89	0	3	118	0
Liczba doprowadzonych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia	0			94			119		

Tabela 33. Działania podjęte przez Policję w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”

Znaczącą rolę w walce z przemocą odgrywa Komenda Powiatowa Policji w Mielcu, ponieważ jako jedyna instytucja może interweniować przez całą dobę. Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Mielcu jednoznacznie wskazują, iż w porównaniu do 2018 roku, liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w 2019 roku wzrosła aż o 56 kart. Przemoc w rodzinie częściej doświadczają kobiety oraz z roku na rok wzrasta liczba małoletnich pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie. Powyższa tabela ukazuje także znaną prawidłowość współwystępowania problemu alkoholowego z zachowaniami przemocowymi.

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy			
	2017	2018	2019
Przemoc fizyczna	39	134	176
Przemoc psychiczna	56	178	228
Przemoc innego rodzaju	34	112	137

Tabela 34. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy

Na przestrzeni lat funkcjonariusze Policji zanotowali 1094 przypadki poszczególnych rodzajów przemocy. Najwięcej przypadków przemocy psychicznej odnotowano w 2019 roku – 228 osób, w dalszej kolejności – fizycznej w 2018 i 2019 roku – łącznie 310 osób i innego rodzaju zachowań (w tym: niszczenie/uszkodzenie mienia, zabór/przywłaszczenie mienia, groźba karalna/znieważenie, zmuszanie do picia alkoholu, zażywania środków odurzających lub inne działania) – na przestrzeni 2017 roku do 2019 roku łącznie - 283 osoby.

2.4 Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy

Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2017-2019			
	2017	2018	2019
Poradnictwo psychologiczne	50	65	48
Poradnictwo prawne	56	32	49
Poradnictwo socjalne	0	3	6
Poradnictwo zawodowe i rodzinne	10	4	5
Ogółem	116	78	108

Tabela 35. Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2017-2019

Z danych pozyskanych z Punktu Konsultacyjnego wynika, iż w 2017 roku ogółem 116 osób objęto pomocą w formie poradnictwa. W roku 2019 z różnych form poradnictwa skorzystało 108 osób, w porównaniu do roku poprzedniego o 30 osób więcej. Najwięcej osób w okresie od 2017 roku do 2019 roku skorzystało z poradnictwa psychologicznego i prawnego. Łącznie z różnych form poradnictwa w ww. okresie skorzystało 302 osoby.

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2017-2019			
	2017	2018	2019
Kobiety	98	46	52
Mężczyźni	15	0	26
Dzieci	3	8	9
Ogółem	116	54	87

Tabela 36. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2017-2019

Z analizy danych Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy wynika, że największą grupę osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego stanowią kobiety od 60% do 85%, najmniejszą grupę stanowią dzieci tj. od 10% do 19%.

2.5 Działania Prokuratury Rejonowej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Prokuratura Rejonowa w Mielcu w 2017 roku zarejestrowała 139 zgłoszeń i interwencji dotyczących przemocy w rodzinie. W 2018 roku ilość zgłoszeń wynosiła 98, zaś w roku 2019 odnotowano 132 zgłoszenia.

Prokuratura wszczyna postępowanie karne w oparciu o treść wniosku zawiadomienia o przestępstwie, po początkowej weryfikacji określonych okoliczności i zabezpieczonych dowodów przestępstwa np. obdukcja lekarska. Po wszczęciu dochodzenia prowadzonego przez policję pod nadzorem prokuratora, który czuwa nad prawidłowym gromadzeniem materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie i wyznacza dalszy bieg dochodzenia. Na tym etapie postępowania przesłuchiwani są świadkowie zdarzeń, przeprowadzane są badania lekarskie przez biegłego lekarza medycyny sądowej (jeśli są ślady na ciele pokrzywdzonego). Jeśli uzyskane dowody potwierdzą, że wskazany sprawca przemocy faktycznie dopuścił się czynów zgłaszanych w protokole przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie ogłaszany jest mu zarzut potępienia przestępstwa i od tej chwili staje się on podejrzanym w sprawie. Podejrzanym może aktywnie uczestniczyć w weryfikowaniu swojej linii obrony poprzez realizowanie swoich uprawnień przewidzianych kodeksem postępowania karnego. Na drodze postępowania część spraw zostaje skierowana do Sądu Rejonowego w Mielcu lub zostają odmówione wszczęcie dochodzenia z uwagi na brak dostatecznych dowodów na zaistnienie przestępstwa.

2.6 Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu zgodnie z art. 46 i 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz.1876) świadczy zadania w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej. Interwencja kryzysowa składa się z zespołu działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, celem tych działań jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu uniemożliwienie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. Z działań realizowanych w Punkcie Interwencji Kryzysowej mogą korzystać osoby z całego powiatu mieleckiego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu zapewnia również miejsca noclegowe w Punkcie Interwencji Kryzysowej dla osób i rodzin (mieszkańców powiatu mieleckiego)

znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, doznających przemoc fizyczną lub psychiczną, przeżywających kryzysy osobiste, rodzinne i społeczne. Podczas pobytu w Punkcie Interwencji Kryzysowej (schronienie całodobowe) można przebywać do 3 miesięcy, korzystać z pomocy psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej oraz prawnej. W 2017 roku z miejsc w Punkcie Interwencji Kryzysowej skorzystało 7 osób (w tym 1 dziecko), w 2019 roku 7 osób (w tym 4 dzieci). Pomoc osobom doznającym przemocy skoncentrowana jest na pracy w formie spotkań indywidualnych. Osoby doświadczające przemocy otrzymują wsparcie psychologiczne polegające na podwyższeniu samooceny, poczucia własnej wartości i świadomości, że mogą decydować same o sobie. Z porad psychologicznych w 2017 roku skorzystało 59 osób, w roku 2019 – 21 osób. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie reagują na sygnały pochodzące ze środowiska, szkół, dotyczące zaniedbania dzieci. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości informacja przekazywana jest do Sądu lub innych instytucji, których współpraca w rozwiązywaniu sytuacji jest wskazana.

2.7 Działania Sądu Rejonowego w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Z analizy danych Sadu Rejonowego w Mielcu dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie wynika, że w latach 2017-2019 zastosowano łącznie 26 tymczasowych aresztowań przed wyrokiem (przemoc w rodzinie, znęcanie, groźby karalne). W 2017 roku w 12 sprawach Sąd uwzględnił wnioski o nakazie opuszczenia lokalu sprawcy przemocy w rodzinie (10 w sprawach karnych, 7 w postępowaniach cywilnych), zaś w 2019 roku w 20 sprawach. W latach 2017 – 2019 orzeczono łącznie w 117 sprawach nakaz powstrzymywania się osoby stosującej przemoc od kontaktów z osobą doświadczającą przemocy. W 2017 roku wykonano 22 dozory kuratorskie (art. 207 §1 kk), zaś w 2019 roku orzeczono ogółem 24 dozory kuratorskie.

2.8 Wnioski

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie Gminy Miejskiej Mielec w związku z występowaniem przemocy ukrytej. Przytoczone dane liczbowe dotyczą zjawiska przemocy, często łączą się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu, ponieważ jest to temat wstydlawy i często zatajany aż do chwili wystąpienia sytuacji drastycznej i ewidentnej, bezpośredniej przemocy fizycznej.

X. OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU

1. Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna;
2. Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
3. Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie;
4. Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań, jak również działania planowane do realizacji stanowią ogólny zarys, konieczny do realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024 i mogą być na bieżąco uzupełniane o inne działania wynikające z potrzeb rodzin i osób, do których kierowany jest Program na przestrzeni kolejnych lat jego realizacji.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

1. Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	1.1.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, ustalenie odsetka rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowanych diagnoz 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2023 r.
	1.1.2. Analiza skali problemu przemocy poprzez monitorowanie działań podejmowanych przez podmioty realizujące Program;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowanych analiz i badań ➤ liczba podmiotów realizujących Program 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I kwartał każdego roku
1.2. Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej mieszkańców miasta Mielca na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	<p>1.2.1. Organizowanie i udział w kampaniach i akcjach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;</p> <p>1.2.2. Upowszechnienie informacji o zjawisku przemocy w rodzinie, formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom uwięzonym w przemoc na stronach internetowych, w publikacjach i mediach;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ OPiTu w Mielcu ➤ Policja ➤ GKRPA w Mielcu, ➤ organizacje pozarządowe ➤ placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba lokalnych kampanii społecznych ➤ liczba ogólnopolskich kampanii społecznych, w które włączyła się gmina ➤ liczba artykułów w mediach ➤ liczba publikacji na stronach internetowych ➤ liczba akcji społecznych, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

	1.2.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami realizującymi działania mające na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy w rodzinie;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ organizacje pozarządowe ➤ placówki oświatowe, ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba podjętych inicjatyw ➤ liczba organizacji, z którymi podjęto współpracę ➤ liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
1.3. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	1.3.1. Prowadzenie poradnictwa w szczególności poprzez działania służące wzmocnieniu opiekuńczych – wychowawczych alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe ➤ OPiTU w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ➤ liczba programów ➤ liczba osób, którym udzielono porady 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	1.3.2. Prowadzenie pracy w środowiskach zagrożonych wystąpieniem przemocy w rodzinie;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba rodzin objętych pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	1.3.3. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez realizację programów profilaktycznych, psychoedukacyjnych i zajęć wychowawczych.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ placówki oświatowe ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba programów, ➤ liczba uczestników programów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

2. Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
2.1. Rozwój infrastruktury i współpracy instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	2.1.1. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ GKRPA w Mielcu ➤ Policja ➤ Jednostki ochrony zdrowia ➤ Placówki oświatowe ➤ Kuratorska służba sądowa ➤ PCPR w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ➤ liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego ➤ liczba rodzin objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego ➤ liczba utworzonych grup roboczych ➤ liczba posiedzeń grup roboczych ➤ liczba osób objętych pomocą grup roboczych ➤ liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I kwartał każdego roku
2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe ➤ OPITU w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych ➤ liczba lokalnych kampanii społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

2.3. Udzielenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	2.3.1. Udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MOPS w Mielcu ➤ Policja ➤ Jednostki ochrony zdrowia ➤ Placówki oświatowe ➤ Kuratorska służba sądowa ➤ PCPR w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe ➤ GKRPA w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w danej instytucji ➤ liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	2.3.2. Udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie; zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PCPR w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia ➤ liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w PIK 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	2.3.3. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymania mieszkania socjalnego;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ BGL Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób dotkniętych przemocą, które otrzymały mieszkanie socjalne; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	2.3.4. Opracowanie i realizacja programów edukacyjnych, terapeutycznych i pomoc	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ PCPR w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

	psychologiczna dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;	➤ organizacje pozarządowe	➤ liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym osób dotkniętych przemocą w rodzinie ➤ liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne	
2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych	2.4.1. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.	➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu	➤ liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie ➤ liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała ➤ liczba osób, które w wyniku oddziaływań nie powróciły do stosowania przemocy w rodzinie ➤ liczba corocznych raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	➤ I kwartał każdego roku

3. Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
3.1. Interweniowanie i reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie, stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	3.1.1. Podejmowanie interwencji i reagowanie przez służby na stosowanie przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PCPR w Mielcu ➤ Policja ➤ Sąd Rejonowy w Mielcu ➤ Prokuratura Rejonowa w Mielcu ➤ GKRPA w Mielcu ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ OPiTU w Mielcu ➤ Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba zgłoszeń i interwencji dotyczących przemocy w rodzinie, ➤ liczba wniosków o tymczasowe aresztowanie, ➤ liczba nakazów opuszczenia lokalu przez osoby stosujące przemoc ➤ liczba nakazów powstrzymywania się osoby stosującej przemoc od kontaktów z osobą doświadczającą przemocy, ➤ liczba osób objętych dozorem kuratora, ➤ liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – A” przez uprawnione podmioty, ➤ liczba sporządzonych formularzy „NK-C” i „NK-D”, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I kwartał każdego roku

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba spraw zakończonych w wyniku braku zasadności podejmowanych działań ➤ liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy indywidualnego planu pomocy 	
<p>3.2. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań</p>	<p>3.2.1.Współpraca z instytucjami w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PCPR w Mielcu ➤ MOPS Mielec ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba programów ➤ liczba osób uczestniczących w programach ➤ liczba osób które ukończyły program 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	<p>3.2.2.Objęcie osób stosujących przemoc w rodzinie terapią odwykową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ GKRPA w Mielcu ➤ OPITU w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba spraw dotyczących problematyki nadużywania alkoholu, którymi zajmowała się GKRPA w Mielcu ➤ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób objętych instytucjonalną pomocą, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Mielcu ➤ liczba rodzin objętych instytucjonalną pomocą, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Mielcu 	
--	--	--	--	--

4. Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
4.1. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	4.1.1. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	4.1.2. Organizacja szkoleń, warsztatów dla podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba przeprowadzonych szkoleń; ➤ liczba uczestników szkoleń, ➤ liczba osób korzystających ze szkoleń specjalistycznych. 	

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

	4.1.3. Organizowanie lub współorganizowanie konferencji, spotkań oraz debat publicznych dla służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	<ul style="list-style-type: none">➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu➤ ZI	<ul style="list-style-type: none">➤ liczba konferencji, spotkań, debat publicznych,➤ liczba osób uczestniczących w konferencji, spotkaniach, debatach publicznych.	<ul style="list-style-type: none">➤ 2021-2024 r.
--	--	---	---	--

XI. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji Programu służy m.in. sprawdzeniu czy zostały zrealizowane planowane działania oraz czy osiągnięto zakładane rezultaty. W ramach procesu monitoringu i ewaluacji uzyskana zostanie również informacja czy i w jakim obszarze program wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów. Monitoring oceny stopnia realizacji Programu odbywać się będzie na podstawie sprawozdań wykonawców poszczególnych działań, przedstawionych w rocznym sprawozdaniu z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, przedkładanym Prezydentowi Miasta Mielca w pierwszym kwartale każdego roku.

Wdrażanie i monitorowanie Programu powierza się Zespołowi Interdyscyplinarnemu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który zaproszono do prac nad opracowaniem niniejszego Programu.

XII. EWALUCJA

Celem ewaluacji jest systematyczna ocena działań realizowanych w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec.

Dane do ewaluacji zbierane są corocznie w ramach zaplanowanego systemu monitoringu i służą ocenie stopnia realizacji założeń Programu. Każda instytucja podejmująca działania wynikające z Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024, wypełni w pierwszym kwartale każdego roku sprawozdanie z jego realizacji.

Na podstawie danych uzyskanych od realizatorów Programu Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec przygotowuje do końca marca każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu w danym roku. Wnioski płynące z monitoringu i ewaluacji mają posłużyć zmodyfikowaniu realizowanych działań oraz zaplanowaniu działań priorytetowych w kolejnym roku.

Ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec została przeprowadzona na podstawie analizy realizacji wskaźników zawartych w Programie. Wskaźniki realizacji Programu zostały osiągnięte,

realizowane były zgodnie z założeniami Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2016-2020, jednak w dalszym ciągu konieczne jest prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych przeciwdziałających przemocy w rodzinie.

XIII. ZASADY FINANSOWANIA

Zadania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024 finansowane będą z:

- 1) środków własnych budżetu miasta;
- 2) środków zaplanowanych w budżetach realizatorów Programu;
- 3) środków zabezpieczonych w ramach corocznych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- 4) środków z budżetu państwa w ramach otwartych konkursów;
- 5) innych możliwych źródeł zewnętrznych.

XIV. ANALIZA SWOT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Analiza SWOT (ang. Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia), określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec.

Analiza SWOT jest narzędziem do ustalania celów strategicznych i wyznaczania priorytetów. Pozwala ona na systematyzację poszczególnych problemów oraz określenie ich hierarchii.

Technika analityczna SWOT polega na poszeregowaniu posiadanych informacji o danym problemie na cztery grupy:

- **Mocne strony:**
wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego problemu;
- **Słabe strony:**
wszystko to, co stanowi słabość, deficyt, barierę analizowanego problemu;

➤ **Szanse:**

wszystko to, co stwarza dla analizowanego problemu szansę korzystnej zmiany;

➤ **Zagrożenia:**

wszystko to, co stwarza dla analizowanego problemu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobrze rozwinięta współpraca pomiędzy wieloma instytucjami w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Miejskiej Mielec, ➤ działalność informacyjna instytucji współpracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ➤ dobrze przygotowana , doskonaląca się grupa specjalistów – przedstawiciele różnych instytucji, ➤ wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie wśród coraz szerszego kręgu podmiotów działających w tym obszarze, ➤ działanie istniejących, sprawdzonych procedur przez podmioty do tego uprawnione – procedura „Niebieskie Karty”, ➤ liczne kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ➤ rosnące wzajemne zaufanie do osób i instytucji, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrastająca liczba zgłoszeń przypadków przemocy w rodzinie, ➤ niechęć osób podejrzewanych o doznawanie przemocy do ujawniania przemocy, ➤ małe zainteresowanie programami korekcyjno-edukacyjnymi wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, ➤ brak środka przymusu i konsekwencji dla sprawców przemocy, gdy nie przystąpią do programu korekcyjno-edukacyjnego, ➤ brak psychiatrów dziecięcych, ➤ rzadkie uczestnictwo lekarzy rodzinnych w posiedzeniach grup roboczych udzielających pomocy rodzinom, ➤ opór do wszczynania procedury „Niebieskie Karty” ze strony przedstawicieli ochrony zdrowia, ➤ brak na terenie miasta Mielca całodobowego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy domowej,

<ul style="list-style-type: none"> ➤ zwiększająca się ilość informacji dotyczących ofert pomocy dla osób doświadczających przemocy, ➤ programy pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ➤ wdrażanie i realizowanie działań wobec sprawców przemocy, ➤ wykorzystanie istniejących instrumentów prawnych; ➤ świadczenie pomocy w godzinach popołudniowych, ➤ wsparcie rodzin wielodzietnych - realizacja programu "Mielecka Karta 3+". 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przewaga zasądzonych wyroków z okresowym zawieszeniem wykonania kary bez zobowiązania go do terapii czy udziału w zajęciach edukacyjno-korekcyjnych.
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wprowadzenie do porządku prawnego kompleksowych rozwiązań dotyczących szybkiego izolowania osoby dotkniętej przemocą od osoby stosującej przemoc, ➤ akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, ➤ podwyższenie świadomości mieszkańców dotyczącej zjawiska przemocy domowej, jej form i możliwości pomocy, ➤ gotowość oraz możliwość podejmowania szkoleń oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników służb, instytucji, podmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ mity i stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie oraz własne doświadczenia związane z przemocą, podtrzymujące przemoc domową, powstrzymujące przed ujawnieniem problemu i poszukiwaniem pomocy, ➤ obojętność społeczna wobec przemocy w rodzinie, ➤ bierność i niechęć rodzin do podejmowania prób zmierzających do rozwiązania problemów, ➤ problemy alkoholowe członków rodzin, ➤ niebezpieczeństwo marginalizacji

<p>stykających się z problemem przemocy w rodzinie,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kampanie, akcje edukacyjno – informacyjne powodujące wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ➤ większa skuteczność działań podejmowanych przez instytucje, ➤ rozszerzenie wachlarza oferty pomocowej dla osób doświadczających i stosujących przemoc, ➤ możliwość utworzenia oraz prowadzenia grup psychoedukacyjnych i samopomocowych dla osób doświadczających przemocy, ➤ dalsza realizacja przez Policję, pomoc społeczną, oświatę, ochronę zdrowia, GKRPA, sąd oraz inne instytucje procedury "Niebieskie Karty"; ➤ możliwość pozyskania środków zewnętrznych na finansowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie; ➤ zaangażowanie lokalnych mediów do promowania rodziny oraz działań i inicjatyw podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ➤ tworzenie spójnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie. 	<p>i wykluczenia społecznego osób i rodzin dotkniętych przemocą,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ deficyty w zakresie skutecznej ochrony osób doświadczających przemocy; ➤ zniechęcenie i rezygnacja osób doświadczających przemocy domowej z procedury sądowej, ➤ manipulowanie faktami by uzyskać własne korzyści w sprawach rozwodowych, podziału majątku, opieki nad dziećmi.
---	--

ZAKOŃCZENIE

Realizowane działania w ramach Programu mają duże znaczenie przy kreowaniu przyszłych priorytetów w walce ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Istotną rolę w realizacji tych działań odgrywa praca interdyscyplinarna oparta na kompleksowym, wieloaspektowym udzielaniu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie, pozwalająca na lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a przez to przyczyniająca się do zwiększenia skuteczności podejmowanych działań. Praca interdyscyplinarna daje możliwość wzajemnego uczenia się, dzielenia wiedzą i doświadczeniami. Sprawne współdziałanie wielu instytucji i służb pozwala na efektywne wykorzystanie zasobów, instrumentów i uprawnień, zarówno na poziomie strategicznym jak i w indywidualnych przypadkach rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. Świadomość istnienia przemocy w rodzinie, przy powszechnym pragnieniu, by widzieć świat, jako miejsce panowania, sprawiedliwości i porządku, w którym dom i rodzina jest ostoją bezpieczeństwa powoduje poczucie frustracji. Działania zawarte w niniejszym Programie mają w efekcie doprowadzić do zwiększenia się poczucia bezpieczeństwa w rodzinach dotkniętych problemem przemocy, jak również zapobiec eskalacji tego zjawiska w rodzinach zagrożonych wystąpieniem przemocy w rodzinie czy tych, w których przemoc miała miejsce. Działania realizowane w ramach Programu w sposób znaczący wpływają na zmianę świadomości społecznej. Ujawnianie przypadków przemocy w rodzinie świadczy o poszerzeniu wiedzy na temat zjawiska przemocy. Ponadto każdy zgłoszony przypadek przemocy w rodzinie to odpowiedź społeczeństwa na brak przyzwolenia na to zjawisko, to świadomość, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Wyrażamy nadzieję, iż wszystkie te działania podejmowane na zasadach partnerstwa i interdyscyplinarności, przyczynią się do osiągnięcia zamierzonych celów.

Spis tabel

Tabela 1. Płeć	35
Tabela 3. Z kim obecnie mieszkasz?	36
Tabela 4. Jaka jest Twoja sytuacja rodzinna?	38
Tabela 5. Czy spotykasz się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?	39
Tabela 6. Czy spotykasz się w swoim domu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?	40
Tabela 7. Z jakimi formami przemocy wobec ciebie lub członków twojej rodziny spotkałeś się w domu? ..	42
Tabela 8. Czy doznawałeś przemocy w swoim domu?	43
Tabela 9. Kto w twoim domu doznaje przemocy?	45
Tabela 10. Kto w twoim domu stosuje przemoc?	46
Tabela 11. Kto reaguje na przemoc w twoim domu?	47
Tabela 12. W jaki sposób wyżej wymienione osoby reagują na przemoc domową?	49
Tabela 13. Co jest według ciebie przyczyną przemocy w twojej rodzinie?	51
Tabela 14. Z kim masz najlepsze relacje w swoim domu rodzinnym?	53
Tabela 15. Czy znasz procedurę „Niebieskie Karty”?	54
Tabela 16. Do jakich osób lub instytucji zwróciłbyś się o pomoc w przypadku wystąpienia przemocy domowej?	56
Tabela 17. Co przeszkadzałoby ci w szukaniu pomocy?	58
Tabela 18. Co mogłoby cię zachęcić do szukania pomocy?	60
Tabela 19. Czy ty lub ktoś z twoich bliskich zwracaliście się do jakiegokolwiek instytucji o pomoc w sprawie przemocy w rodzinie?	62
Tabela 20. Czy ty lub ktoś z twoich bliskich otrzymaliście pomoc w tej sprawie?	63
Tabela 21. Jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy w rodzinie?	64
Tabela 22. Liczba Niebieskich Kart - A sporządzonych w latach 2017-2019	67
Tabela 23. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	68
Tabela 24. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta- C”	68
Tabela 25. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart- D”	69
Tabela 26. Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość jej występowania	70
Tabela 27. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie	71
Tabela 28. Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie	72
Tabela 29. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	73
Tabela 30. Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy	75

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

Tabela 31. Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.....	76
Tabela 32. Działania podejmowane wobec świadków przemocy w rodzinie	77
Tabela 33. Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemoc w rodzinie.....	78
Tabela 34. Działania podjęte przez Policję w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”	79
Tabela 35. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy	80
Tabela 36. Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2017-2019	81
Tabela 37. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2017-2019.....	81

Spis wykresów

Wykres 1. Płeć	36
Wykres 2. Z kim obecnie mieszkasz?.....	37
Wykres 3. Jaka jest Twoja sytuacja rodzinna?.....	38
Wykres 4. Czy spotykasz się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?	39
Wykres 5. Czy spotykasz się w swoim domu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie?.....	41
Wykres 6. Z jakimi formami przemocy w rodzinie wobec ciebie lub członków twojej rodziny spotkałeś się w domu?.....	42
Wykres 7. Czy doznawałeś przemocy w swoim domu?	44
Wykres 8. Kto w twoim domu doznaje przemocy?	45
Wykres 9. Kto w twoim domu stosuje przemoc?.....	46
Wykres 10. Kto reaguje na przemoc w twoim domu?	48
Wykres 11. W jaki sposób wyżej wymienione osoby reagują na przemoc domową?	50
Wykres 12. Co jest według Ciebie przyczyną przemocy w rodzinie?	52
Wykres 13. Z kim masz najlepsze relacje w swoim domu rodzinnym?.....	53
Wykres 14. Czy znasz procedurę "Niebieskie Karty"?	55
Wykres 15. Do jakich osób lub instytucji zwróciłbyś się o pomoc w przypadku przemocy domowej?	57
Wykres 16. Co przeszkadzałoby Ci w szukaniu pomocy?	58
Wykres 17. Co mogłoby Cię zachęcić do szukania pomocy?.....	61
Wykres 18. Czy Ty lub ktoś z Twoich bliskich zwracaliście się do jakiegokolwiek instytucji pomocy w sprawie przemocy w rodzinie?	62
Wykres 19. Czy Ty lub ktoś z Twoich bliskich otrzymaliście pomoc w tej sprawie?.....	63
Wykres 20. Jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy w rodzinie?	64
Wykres 21. Liczba "Niebieskich Kart -A" sporządzonych w latach 2017 – 2019	68
Wykres 22. Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość jej występowania.....	70
Wykres 23. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie	72
Wykres 24. Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie.....	73
Wykres 25. Odsetek osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.....	74